

DECEMBRSKI PRAZNIKI IN PRAZNOVANJA NA SLOVENSKEM

Predavanje dr. Maje Godina Golije v Društvu Sava

Decembrski dnevi so podobno kot drugod v Evropi tudi v Sloveniji dnevi druženja, praznovanj in priprav nanje. Le redko se zavedamo, da decembrska praznovanja izvirajo iz starejših obdobij, predvsem iz poganskih verovanj naših prednikov. Ti so verjeli, da je obdobje ob zimskem sončnem obratu (22. december), ko je dan najkrajši, obdobje ko na nas prežijo mnoge nevarnosti, npr. duhovi prednikov, mrtvilo v naravi, kar so skušali pregnati s številnimi sestavinami, ki imajo pomembno mesto v decembrskih praznovanjih še danes, npr. ogenj, obredni kruhi, zimzelena okrasje oz. smrečje, kaljeno žito in cvetoče vejice. Krščanstvo je prevzelo mnoge poganske šege in jim dodalo krščansko vsebino.

Zimski praznični cikel se je nekoč začel s prvimi decembrskimi dnevi. Danes že skoraj pozabljeni praznovanja sv. Barbare (4. december) in sv. Lucije (13. december) sta imeli med kmečkim prebivalstvom severovzhodne in osrednje Slovenije velik pomen. To je skušalo z različnimi magičnimi dejanji pred boleznimi obvarovati živino in povečati rodovitnost.

Sv. Barbara, ki se je praznovala 4. decembra, sodi med tako imenovane adventne svetnice. Je zavetnica vojakov, zidarjev in rudarjev, zato je bilo to praznovanje razširjeno zlasti v rudarskih središčih. Prvič je omenjeno že v 16. stoletju, npr. v Idriji in Mežici. Na sv. Barbaro se v vodo dajo vejice sadnega drevja ali okrasnega grmičevja, da do božiča zacvetijo, napravijo se adonisovi vrtički – to pomeni, da se v plitve posodice poseje žitno zrnje, ki do nato vzklije. Na ta dan so zjutraj hodili od hiše do hiše tudi fantovski koledniki – polazarji.

Sv. Lucija (13. december) je poleg tega, da je priprošnjica zoper boleznimi oči, tudi simbolična prinašalka luči in svetlobe zoper zimske demone mraka in teme. Na predvečer lucijinega so ženske obhodnice, oblečene v bela oblačila, obiskale domove – ena je bila dobra Lucija z darovi za otroke, druga hudobna z burklami, volovskimi očmi, noži in vilicami na krožniku, ki je strašila otroke zaradi neubogljivosti. Na ta dan so pekli tudi nekvašen Lucijin kruh, ki so ga kot obrambno sredstvo pred boleznimi dali tudi domačim živalim. Po vaseh so hodili fantiči – zimski obhodniki, ki so pri hišah želeli uspešno letino in dobro nosnost kokoši. Po drugi svetovni vojni so te šege večinoma izginile.

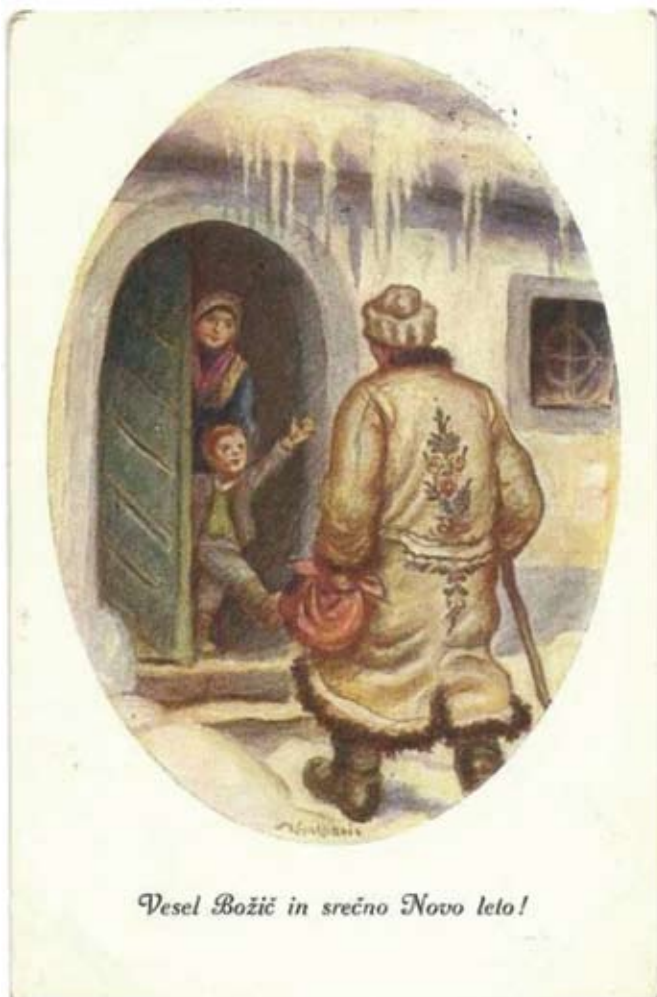
Pri otrocih je bilo eno od najbolj priljubljenih praznovanj, praznovanje sv. Miklavža (sv. Nikolaj), ki goduje 6. decembra. Spada med najpomembnejše in najbolj priljubljene svetnike. Po zaslugi Holandcev je zašel v Ameriko, kjer po njem nastala podoba Božička, ki je od Miklavža sprejel vrsto značilnosti, tudi ime (Santa Claus = Santa Nicholas). Prvo poročilo o praznovanju Miklavža na Slovenskem je iz leta 1839. Ivan Navratil pa v svojem zapisu iz leta 1885 opisuje miklavževanje takole: »V gosposki hiši na sv. Miklavža večer pridnim otrokom poleg jabolk in orehov... tudi

sladkih smokev in drugih (na kmetih nenavadnih) sladkarij delil Miklavž iz rok v roke sam«.

Miklavževanje se je iz gosposkih mestnih hiš razširilo na podeželje. Miklavž obiskuje otroke praviloma s spremstvom, spremljata ga še angel ali dva in peklenšček – parkelj.

Sv. Miklavž je priljubljen tudi zato, ker prinaša otrokom v noči od 5. do 6. decembra darove. Darove meče skozi okno, v preteklosti pa so otroci postavili pred vrata svoje čevlje ali krožnik, v katere jim je Miklavž nasul darove. Darila niso bila zelo draga, npr. sadje, orehi, slaščice in manjše igrače. V nekaterih okoljih je bil Miklavž najpomembnejši decembrski obdarovalec, otrokom in domačim je prinesel največja darila, obdarovanje za božič je bilo skromnejše.

V mestih in trgih so bila v prvih desetletjih 20. stoletja razširjena miklavževanja za odrasle, ki so jih prirejala različna

Maksim Gaspari, Veseli božič (1931)

društva, pogosto so potekala v okviru plesnih vaj. Miklavževanja so v slovenskih mestih pripravljale tudi različne gostilne, restavracije in kavarne.

Božič

Božič (25. december) uvrščamo Slovenci med najbolj priljubljen družinski praznik. Pisni viri pričajo, da so proti koncu 4. stoletja že praznovali božič kot dan Kristusovega rojstva. Mnogi menijo, da je cerkev le pokristjanila praznik starih Rimljanov, ki so 25. decembra praznovali poganski praznik, to je rojstni dan nepremaganega sončnega boga.

Na praznovanje božiča se kristjani pripravljajo z adventom – s štirimi predbožičnimi nedeljami, ki se začne vedno prvo nedeljo po 26. novembru. To obdobje ponazarja tudi adventni venec, posebno znan na Koroškem, v Avstriji, Nemčiji, Belgiji, na Švedskem in drugje. Ima 4 sveče, vsako adventno nedeljo prižgejo eno, in so simbol Kristusa, saj je Kristus po verovanju luč sveta. Oseba božiček (Santa Claus) je najprej prodril iz Amerike v zahodno Evropo. Pri nas ga lahko na ilustracijah in voščilnicah najdemo že pred prvo svetovno vojno in med obema vojnoma, še posebej priljubljen kot lik pa je sedaj. Božiček je mož z dolgo belo brado in rdečo kapo oblečen v rdeč plašč. Na hrbtu ima koš z darili, ki jih raznaša s sanmi z osmimi severnimi jeleni.

Božična smrečica, v socialističnem obdobju v Jugoslaviji imenovana tudi novoletna jelka, je izpričana že v 16. stoletju. Najprej so jo postavljali po nemških domovih in cehovskih prostorih. Jelke in smreke so bile okrašene z jabolki, pa tudi s hostijami ali oblanci, sladkarijami ali papirnatimi trakovi ter svečami. Sprva je bila to le protestantska navada. V 19. stoletju se božične smrečice razširijo tudi zunaj Nemčije, ponesejo jih nemški trgovci v druga evropska mesta. Prve božične smrečice so se v Ljubljani pojavile v družinah tukaj živčih Nemcev okrog leta 1845. Pred 1. svetovno vojno je bilo krašenje božične smrečice v meščanskih družinah že močno razširjeno. Po slovenskih domovih so bile bolj priljubljene jaslice, ki prikazujejo prizore Kristusovega rojstva, poklonitev pastirjev in treh kraljev. Verjetno so nastale iz starih božičnih iger o Kristusovem rojstvu. Prve jaslice na Slovenskem so postavili v Ljubljani leta 1644 jezuiti, torej le 84 let za prvimi jaslicami na Portugalskem. Iz cerkva so se razširile po domovih, sprva po meščanskih, na Slovenskem podeželju so izpričane že v 19. stoletju.

V obdobju pred drugo svetovno vojno so božič na podeželju praznovali na način, ki je vseboval še veliko starih prvin. Na dan

pred božičem so se držali strogega posta, hišo pa so okrasili z zelenjem – smrekovo vejo, ki so jo pritrtili na strop ali steno ter jo okrasili z rdečimi jabolki, pozlačenimi orehi in pisanim papirjem. V mestih so se priprave na praznovanje božiča pričele s temeljitim čiščenjem stanovanja, peko potice in keksov, izdelovanjem jaslic in okraskov za božično drevo. Mnogokrat so po domovih postavili božično drevo in jaslice, ponekod pa le jaslice, saj so jih za razliko od božičnega drevesa pojmovali kot značilno slovensko tradicijo. Božična miza je morala biti obložena z najboljšimi prazničnimi jedmi, ker so verjeli, da je to poročstvo za izobilje pri hiši v naslednjem letu. Zraven še danes zelo priljubljenih potic (predvsem orehove in makove), so pekli nekatere manj poznane, npr. z nadevom iz zmletih posušenih sadnih krhljev ali iz lešnikov. Pekli so tudi čokoladno, rozinovo, lešnikovo ali mandljevo potico. Razširjena je bila tudi peka boljšega božičnega kruha – božička, imenovanega tudi poprtnik. Tradicionalna praznična jed je bil še sadni kruh »klecembrot« narejen iz moke za črn, ržen kruh in suhega sadja, namočenega v žganju ali kuhanem vinu, ki so mu dodali cimet in sladkor.

Obdaritev na božični večer je bila v preteklosti večinoma skromna. V nekaterih manj premožnih družinah so obdarili samo otroke, v drugih pa so se obdarili tudi straši in stari starši. Darila so bila praviloma uporabna, navadno je šlo za posamezna zimska oblačila, ki so jih družinski člani najbolj potrebovali. Le ponekod so se v meščanskih družinah obdarili z razkošnejšimi darili, npr. s cigaretnico, uhani ipd.

Pomembna sestavina družinskih praznovanj božiča je bil skupen obisk polnočnic, vendar o njegovi splošni razširjenosti po mestih, ne moremo govoriti, bolj priljubljeno je bilo na podeželju, saj so številni informatorji poudarjali, da polnočnic niso obiskovali.

Na božični dan so gospodinje pripravile obilna kosila: govejo ali kokošjo juho, za glavno jed pa pečeno meso, npr. svinjsko mrežno pečenko, pečeno telečjo kračo, nadevana telečja prsa, pečene kopuna ali purana s prilogo in prikuho. Za konec so postregli še s piškoti in poticami.

Maja Godina Golija, je dr. etnoloških znanosti, univ. dipl. etnologinja in filozofinja. Rojena je v Mariboru, kjer je končala osnovno šolo in gimnazijo. Študij etnologije in filozofije je zaključila na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je tudi magistrirala in doktorirala iz etnologije. Od leta 1996 je zaposlena v sekciji za osnovno kulturo Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, kjer se ukvarja predvsem z raziskovanjem prehrane, gospodarstva in mestnega življenja na Slovenskem. Je avtorica štirih monografij: *Maribor 1919–1941: Oris družabnega življenja*, 1986; *Iz mariborskih predmestij*, 1992; *Prehrana v Mariboru v dvajsetih in tridesetih letih 20. stoletja*, 1996 in *Prehranski pojmovnik za mlade*, 2006 ter številnih znanstvenih člankov in prispevkov. Za Leksikon Etnologije Slovencev (Mladinska knjiga, 2004) je prispevala 164 gesel s področja meščanske in delavske kulture ter prehrane. Od leta 2007 je izredna profesorica za področje etnologije na Univerzi v Mariboru in Univerzi v Novi Gorici. Na podiplomski šoli za študij idej in kultur Univerze v Novi Gorici in ZRC SAZU predava predmet Govorica predmetov – poglavja iz materialne kulture Slovencev. Od leta 2010 vodi Raziskovalno postajo ZRC SAZU Maribor in Raziskovalno postajo ZRC SAZU Prekmurje.

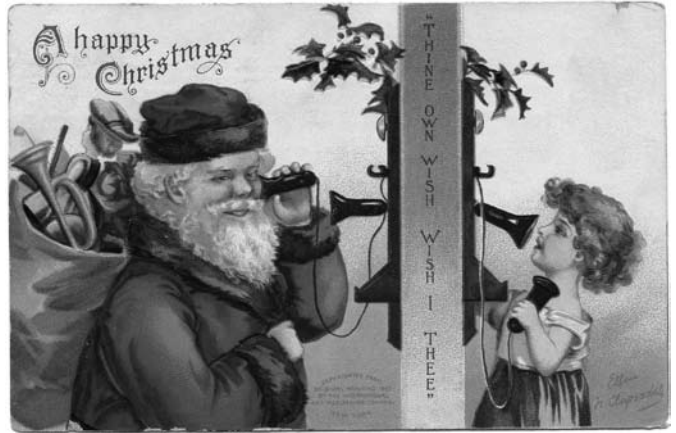

Na božični dan obiskovanje in praznovanje zunaj doma ni bilo v navadi. Podobno kot druge praznike, npr. veliko noč, so božič preživali v družinskem krogu. Zato pa je bilo obiskom in zabavi zunaj doma namenjeno štefanovo (26. december), dan po božiču. Tedaj so se mnoge družine odpravile na obisk k sorodnikom ali prijateljem ali pa so obiske gostile same. Na štefanovo so bili zelo priljubljeni tudi plesi v gostinskih lokalih.

Tepežni dan (28. december) je bil sprva obhod mladih fantov od hiše do hiše, v 20. stoletju pa je že šlo za otroško šega, ko so otroci predvsem na slovenskem podeželju, hodili po hišah in tepežkali s šibo ali iz šib spletenim korobačem domače. Sprva so fantje tepežkali dekleta, da bi bile rodne, nato pa se je šega razvila v obliko, ko otroci tepežkajo druge ljudi, da bi iz šib prenesli na njih življenjsko moč. Otroci so bili od gostiteljev nagrajani z malimi darovi, npr. obrednim kruhom, suhim sadjem in orehi, nekateri tudi z denarjem. Danes je ta šega skoraj popolnoma izginila.

Silvestrovanja in novo leto

S plesom so bila pred 2. svetovno vojno zelo povezana silvestrovanja. Običajno so meščani slovenskih mest silvestrovali zunaj svojih domov. Največkrat so bila to silvestrovanja različnih društev, npr. Sokola, ki so potekala v gostinskih lokalih, silvestrovanja so organizirali tudi gostilničarji in lastniki kavarn. Premožnejše družbe so rade silvestrovale v planinskih kočah, kamor so zahajale na smučanje. Del Slovencev je silvestroval tudi v gledališčih, ki so za to priložnost pripravila lahkotnejši spored. Mnogi pa so silvestrovali, tako kot danes, kar doma. Za silvestrovo večerjo nekoč niso pripravljali posebnih silvestrskih jedi. Zelo priljubljene so bile domače kolone (pečenice, kašnate klobase in krvavice) ali prekajeno svinjsko meso s kislim zeljem –

v skladu z verovanjem, da prašič koplje naprej, kokoš pa nazaj, kar ni dobro za začetke novega leta. Od začetka 50. let 20. stoletja je začela tedanja oblast spodbujati praznovanje novega leta ter zaradi verskih vsebin opuščati praznovanje božiča. Podobno kot druge socialistične dežele je na silvestrovo obiskoval otroke v Sloveniji dedek Mraz, ki smo ga dobili po ruskem zgledu. Tudi ta ima sani z jelenčki, oblečen je v topel kožuh, na glavi pa nosi kučmo. Na Slovenskem ima polhovko in plašč z vezanimi slovenskimi ljudskimi ornamentami. Njegovo podobo je pomembno oblikoval in poslovenil slikar Maksim Gaspari. Med Slovenci je še danes zelo priljubljen, zato se je večina Slovencev izrekla za ohranitev tega lika in praznovanja. Sprevedni dedek Mrza decembra potekajo po vseh slovenskih mestih, dedek Mraz pa obiše otroke tudi po domovih.

dr. Maja Godina Golija

Prof. dr. Maja Đukanović imenovana v Svet Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu

Dne 24. 10. 2012 je dr. Maja Đukanović s strani predsednika Vlade Republike Slovenije imenovana v Svet Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu. Dr. Maja Đukanović je v preteklem več kot desetletnem obdobju odigrala izjemno vlogo pri društvenem povezovanju in organiziranju izseljencev v Srbiji. Člani Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu sodelujejo pri oblikovanju in izvajanju politike ter strategije Republike Slovenije na področju skrbi za Slovence po svetu. Funkcija je častna, člani svoje obveznosti opravljajo na volonterski podlagi.

Uredništvo Biltena

VPIS V POSEBNI VOLILNI IMENIK SLOVENSKE NARODNE MANJŠINE

Zakon o nacionalnih svetih narodnih manjšin iz leta 2009 omogoča vpis v posebne volilne imenike narodnih manjšin v Srbiji. Obrazec za vpis je na spletni strani Nacionalnega sveta in Društva Sava.

Ustrezno izpolnjen in lastnoročno podpisan obrazec lahko priporočeno pošljete na naslov Začasnega organa upravljanja Nacionalnega sveta (Terazije 3/IX, 11000 Beograd), ki ga bo posredoval naprej pristojnim občinskim in krajevnim uradom. Izpolnjene formularje lahko prav tako pošljete ali odnesete osebo v Vaša Društva, ki jih bodo posredovala pristojnim

občinskim in krajevnim uradom.

Po vpisu v posebni imenik slovenske narodne manjšine boste od pristojnega urada s priporočenim pismom prejeli odločbo o vpisu v posebni volilni imenik.

Z vpisom v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine se pridobi pravica do udeležbe na neposrednih volitvah za izvolitev Slovenskega nacionalnega sveta, če je v ta imenik do naslednjih volitev vpisanih več kot 50% od skupnega števila pripradnikov slovenske narodne manjšine ob zadnjem popisu prebivalstva, zmanjšanjem za 20%.

VSESLOVENSKO SREČANJE – DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Člani Društva Sava iz Beograda so se 5. julija 2012 udeležili XII. Vseslovenskega srečanja v Državnem zboru Republike Slovenije. Društvo so zastopali dr. Maja Đukanović, Snežana Goršek, Darja Kovrlija, Ivo Đukanović in Marko Ulič.

Snežana Goršek, Darja Kovrlija in Ivo Đukanović, so nastopili v rednem programu Srečanja, kjer so govorili o slovenski mladini v Srbiji. Tema letošnjega srečanja je bil medgeneracijski dialog, zato je sočasno prvič zasedal tudi Mladinski parlament, na katerem nas je uspešno predstavila Snežana Goršek.

Prav odnosi med mladimi in starejši so bili glavna tema tega srečanja. Udeleženci so vztrajali, da je boljše sodelovanje med generacijami potrebno in mogoče, in sicer za ohranjanje slovenske kulturne identitete. Mladi so tudi pozvali k izogibanju stereotipom o Slovencih v tujini in k transparentnem razporejanju sredstev v obstoječih zamejskih in izseljenskih organizacijah.

Udeleženci so si potne stroške in bivanje plačali sami.

Snežana Goršek

MLADINA SLOVENSKEGA RODU V SRBIJI – SEDANJOST IN PERSPEKTIVE Državni zbor Republike Slovenije, 5. 7. 2012

bila ena izmed glavnih dejavnosti društva so bile zelo značilne ker v enem trenutku se ta materni jezik začenja učiti, se otroci in odrasli zavedajo svojih korenin in, verjetno, končno lahko razumejo svoje babice in dedke.

Beograjsko Društvo Sava je, v sodelovanju s širšim članstvom, kot svojo glavno dejavnost začrtalo ravno spodbujanje sodelovanja in druženja mladih, ki promovirajo in širijo slovenski jezik in kulturo, ter navezujejo stike med sabo in z mladimi v Sloveniji. Mlade Slovence živeče v Srbiji želimo spodbuditi k aktivni povezavi z matično državo. Eno društvo, kakršno je naše, ozavešča ljudi o pomembnosti kulture in medsebojnega povezovanja za obstoj in lažje skupno delovanje v prihodnosti.

Da bi lahko povezali dve strani, dve države, ki sta včasih bili ena ista, dve kulturi, dva jezika, da bi se med seboj te dve strani spoznali, družili, se naučili nekaj ena od druge, se je treba potruditi. Mi mladi, ki smo še vedno malo navajeni zanesti se na starejše, seveda, pričakujemo pomoč. Se čutimo kot Slovenci, ampak živimo v Srbiji. Glede na to, da je večina Slovencev, ki so prišli živeti v Srbijo, iz Slovenije odšla v obdobju pred ali kmalu po drugi svetovni vojni, so njihovi potomci sedaj že druga, tretja ali četrta generacija s slovenskim poreklom. Zanje je prvi jezik vsekakor srbsščina. S stališča posameznika je prvi jezik tisti, ki se ga človek začne učiti prej kot katerikoli drugi jezik. Poznam veliko ljudi, ki so Slovenci, ampak so Slovenijo obiskali šele kot najstniki, ali študenti, ali pa nikoli! Slovenščine ne znajo, ker so stiki s Slovenijo prej, v slabem obdobju bili redki in zapleteni.

K njihovem zanimanju za Slovenijo je vsekakor prispevala ustanovitev društev Slovencev. V Srbiji se društva Slovencev začnejo ustanavljati konec 90-ih let in v začetku novega tisočletja. Njihova ustanovitev sovпада z naraščanjem zanimanja za slovenski jezik in slovensko kulturo pri mladih v Srbiji nasploh. Dejavnosti v zvezi z dopolnilnim poukom slovenščine, ki naj bi

V začetku maja leta 2011 smo v Beogradu priredili srečanje, kjer smo predstavili življenjepise pomembnih Slovencev v Srbiji, ki so bili tudi tiskani in naj bi bili neka vrsta osnove, smernice, za nadaljnja raziskovanja in pobuda za ustanavljanja neke vrste arhiva. Kot cilje in namene projekta smo organizatorji načrtovali predvsem zburjanje slovenske zavesti in okrepitev mreže Slovencev v Srbiji, saj je vsako sodelovanje in povezovanje dobrodošlo.

Najbolj pomemben cilj je bil spodbujanje mladih na sodelovanje in vključevanje v aktivnosti in delovanje društva ter mladinsko druženje in sodelovanje. Skozi kulturo smo hoteli spodbuditi sodelovanje tudi na drugih področjih in vključiti mlade Slovence v Srbiji v delovanje različnih inštitucij, kar je zelo pomembno, saj na mladih svet temelji.

Poleg sodelovanja med seboj, cilj je tudi sodelovanje mladih s slovenskimi inštitucijami, ki skrbijo za Slovence v zamejstvu in po svetu, na čemer smo jim zelo hvaležni. Za izobraževanje pa skrbi Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, s katerim smo v tesnem sodelovanju. Ravno predstavnici Centra, profesorici Alojzija Zupan Sosič in Mojca Nidorfer Šiškovič sta bili prvi obiskovalki novih prostorov Društva Sava in otvoritve nove učilnice za učenje slovenščine na beograjski Filološki fakulteti, ki nam veliko pomagata z učbeniki, nasveti in svojimi izkušnjami.

Dejavnosti v društvih Slovencev zahtevajo visoko strokoven pristop ter tesno povezovanje dela v društvu s poklicnim delom posameznika. V zvezi s tovrstnim delovanjem v društvu so tudi zahteve delovnega trga, ki s svojimi potrebami in možnostmi zaposlitve usmerja mlade k pridobivanju potrebnih znanj. Zato je za društva Slovencev, tako v Srbiji, kot drugod v tujini, izjemno pomembno povezovanje in sodelovanje s slovenskimi gospodarstveniki, vsekakor pa je dragocena tudi podpora slovenskih diplomatskih predstavništev.

Na srbskem trgu je prisotno veliko število slovenskih podjetij. Slovenski gospodarstveniki so v prejšnjem desetletju velikokrat pomagali pri izvajanju strokovnih ekskurzij za učence in študente slovenskega jezika. Pomoč se uresniči na dva načina: s finančno podporo (štipendije za poletne šole, pomoč pri organizaciji izletov) in s predstavitvijo ter sprejemom otrok in mladih v matičnih firmah v Sloveniji. Velikokrat smo bili prijazno sprejeti v slovenskih podjetjih, kjer so se mladi seznanili z njihovim delovanjem, proizvodnim procesom in znanjem, ki se zahteva za določeno delo. To je pogosto vplivalo na njihovo izbiro študija, ali načrte za zaposlitev. Znanje slovenskega jezika in poznavanje slovenske kulture ter stik z vrstniki slovenskega rodu,

ima nedvomno velik pomen pri odločanju mladih za študij in zaposlitev. Nujno učinkovito sodelovanje učiteljev slovenščine in vodstev društev, ob razumevanju slovenskih pristojnih inštitucij za težko finančno situacijo v Srbiji. Štipendije za različne poletne šole slovenščine, različne tečaje v Sloveniji, ali pa možnost strokovne prakse, študentskih izmenjav in podobno, bodo na najboljši način tudi naprej prispevale k ohranjanju in razvoju slovenskega jezika in kulture v tujini.

Naj še enkrat poudarimo sodelovanje s Centrom za slovenščino kot drugi/tuji jezik s Filozofske fakultete v Ljubljani, in predvsem s Filološko fakulteto iz Beograda. Društvo Slovencev in Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji sta letos zelo odmevno skupaj promovirala Antologijo sodobne slovenske književnosti, ki so jo na šest in petdesetih univerzah po svetu prevajali študenti slovenistike. Nacionalni svet je tiskal prevod v srbsčino, v prevajanju pa so sodelovali študentje iz vseh krajev Srbije. Antologijo smo v različnih mestih promovirali že nekajkrat in bomo s tem tudi nadaljevali, saj vsakič pritegnemo veliko pozornost.

Naštete inštitucije bodo jeseni s skupnimi močmi predstavile tudi Svetovne dneve slovenskega dokumentarnega filma. Filme smo tudi prevajali študentje slovenistike, predstavili pa jih bomo v društvih Slovencev v vseh krajih.

Mladina slovenskega rodu v Srbiji si predvsem prizadeva predstaviti slovensko kulturo, njene vrhunske dosežke, in tudi vpliv Slovencev, živečih v Srbiji na srbsko kulturo in znanost. Velik in pomembne vpliv so imeli in imajo recimo glasbeniki slovenskega rodu iz Srbije na zborovsko petje, pa tudi na umetniško glasbo nasploh. Zelo radi bi dokazali, da so zgrešeni stereotipi o izseljencih, katere zanimajo samo veselice in narodno-zabavna glasba. V Beogradu se največ mladih zbere bodisi ob koncertih Siddharte, Pankrtov in podobno, bodisi ob strokovnih predavanjih in/ali delavnicah o slovenskem jeziku, književnosti, likovni kulturi. To so priložnosti za srečanje mladih iz celotne Srbije, pa tudi iz sosednjih držav.

Snežana Goršek, Darja Kovrlija, Ivo Đukanović

MLADINA SLOVENSKEGA RODU V SRBIJI

Državni zbor Republike Slovenije, Mladinski parlament, 5. 7. 2012

V Srbiji je veliko mladih Slovencev in Slovenk, ki se vedno bolj zavedajo svojega porekla, sodelujejo pri slovenskih dogodkih, učijo se jezika in ustvarjajo stike s svojo matično deželo Slovenijo.

Zelo pomemben in seveda zelo dober način promoviranja slovenstva je skozi kulturo, znanost, torej jezik in izobraževanje. V Srbiji je velik poudarek na pouku slovenščine, skozi katerega se ljudje seznanjajo tudi z najpomembnejšimi kulturnimi prvinami, kar je zelo pomembno za ohranjanje in razvoj slovenstva. Slovenska kultura namreč ne sme stati samo v mejah Slovenije, mora se ohranjati povsod, mladi smo pa tisti, ki skrbimo za njen razvoj in povezavo z državo v kateri živimo.

Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu je lani Društvu Sava odobril sredstva za projekt »Srečanje mladine slovenskih društev v Srbiji« in smo z njim poskusili in začeli združevanje mladih iz cele Srbije, ki so se na aktiven način v ta projekt vključili. Na koncu projekta smo vse zaključili druženjem in natisnili eno brošurico v kateri smo omenili pomembne Slovence iz Srbije, in s tem

naredili neko izhodišče za nadaljnje raziskovalne in arhivistične dejavnosti.

Darja Kovrljica in Snežana Goršek v Dnevniku RTV Slovenija

Arhivistika, oziroma znanstveni pristop k iskanju in raziskovanju doprinosu slovenskih umetnikov, znanstvenikov in strokovnjakov kulturi dežele v kateri živimo, sodi med najbolj pomembne dejavnosti, ki jih je treba v vsakem primeru razvijati. V Društvu Sava v Beogradu menimo, da so to točke, na katerih je treba razvijati interes za slovenstvo, in da je to temelj, na katerem naj bi slonela promocija in prepletanje slovenskih kulturnih dosežkov v tujini.

Nadvse se nam zdi pomembno, da je treba ločiti sodobno kulturo od zabave, oziroma da je dejavnosti treba prilagoditi interesom mladih, šolanih ljudi, in jim ni treba vsiljevati stereotipov o izseljencih, katere zanima samo narodno-zabavna glasba.

Mlade Slovence živeče v Srbiji želimo spodbuditi k aktivni povezavi z matično državo, ne samo v smislu obiska temveč tudi v smislu možnosti sodelovanja z matico na srbskem trgu.

Zato je za društva Slovencev, tako v Srbiji, kot drugod v tujini, izjemno pomembno povezovanje in sodelovanje s slovenskimi kulturniki, gospodarstveniki, vsekakor pa je dragocena tudi podpora slovenskih diplomatskih predstavništev.

Predvsem pa je treba poiskati, preučiti in zabeležiti vpliv Slovencev, ki so živeli ali živijo v tujini, čigar dejavnost pa je postala del kulturne ali znanstvene podobe te dežele.

Kot zanimivost lahko navedem, da je srbsko himno uglasbil Davorin Jenko, Slovenec, ki je živel v Srbiji in ogromno prispeval k razvoju predvsem zborovske glasbe. On je tudi skladatelj, ki je napisal prvo srbsko opereto. Njegovo ime se nahaja v zgodovini srbske glasbe, kjer najdemo tudi druge pomembne Slovence, kot sta Mihovil Logar in Zlatan Vauda.

Naj poudarim tudi sodelovanje s Centrom za slovenščino kot drugi/tuji jezik s Filozofske fakultete v Ljubljani in s Filološko fakulteto iz Beograda. Društvo Slovencev in Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji sta letos zelo odmevno skupaj promovirala Antologijo sodobne slovenske književnosti, ki so jo na šest in petdesetih univerzah po svetu prevajali študenti slovenistike. Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji je tiskal prevod v srbsščino, v prevajanju pa so sodelovali študentje iz vseh krajev Srbije. Antologijo smo v različnih mestih promovirali že nekajkrat in bomo s tem tudi nadaljevali, saj vsakič pritegnemo veliko pozornost.

Naštete inštitucije bodo jeseni s skupnimi močmi predstavile tudi Svetovne dneve slovenskega dokumentarnega filma. Filme smo tudi prevajali študentje slovenistike, predstavili pa jih bomo v društvih Slovencev v vseh krajih.

Dejavnosti v društvih Slovencev zahtevajo visoko strokoven pristop ter tesno povezovanje dela v društvu s poklicnim delom posameznika. V zvezi s tovrstnim delovanjem v društvu so tudi zahteve delovnega trga, ki s svojimi potrebami in možnostmi zaposlitve usmerja mlade k pridobivanju potrebnih znanj.

Naj zaključim z mislijo, da je za ohranjanje slovenstva med mladimi v tujini izjemno pomembno, da matična država – Slovenija, prepozna pomen medsebojnega sodelovanja mladih Slovencev iz različnih držav, da to podpre in se predvsem izogiba stereotipom o izseljencih.

Snežana Goršek

INTERVJU - Vladimir Žnidarčič in Željko Kljun

V okviru Biltena je ustanovljena tudi rubrika „Intervju“. V vsaki številki bomo intervjuvali nekega člana. To bodo osebnosti, ki so na različne načine vplivale na oblikovanje Društva, potem tisti, ki aktivno sodelujejo v njegovem delu, ali na katerikoli drug način pozitivno delujejo v interesu Društva.

Vladimir Žnidarčič

Jubilarna, 20. številka Biltena je priložnost, da se na poseben način

seznanimo z Vladimirjem Žnidarčičem in Željkom Kljunom, ki sta od ustanovitve Društva Sava na mestu predsednika Skupščine. Vladimir Žnidarčič je funkcijo predsednika Skupščine opravljal od l. 2001 do 2005, ter od l. 2012 do danes. Med njegovima dvema mandatoma je to funkcijo opravljal Željko Kljun. Kot izjemno pomemben segment strukture Društva – ki sprejema vse najpomembnejše odločbe o njegovem delu, spremlja in ocenjuje izvajanje teh odločb – Skupščina ustvarja njegove aktivnosti in spremlja njihovo izvajanje. V tem smislu ima predsednik Skupščine veliko odgovornost.

Društvo temelji na delu in zavzemanju vseh članov, zato je delovanje predsednika Skupščine na njegovem izboljšanju izjemno pomembno. Pričujoči intervju je priložnost, da se bolje seznanimo in izvemo kaj novega o Vladimirju Žnidarčiču in Željku Kljunu.

Povejte nam nekaj o sebi in o kraju v Sloveniji iz katerega potekate.

V. Ž. Rojen sem bil v Beogradu, leta 1938, kjer sem se tudi šolal. Leta 1966 sem končal Gradbeno fakulteto in sem se z gradbeništvom ukvarjal celo svojo delovno dobo. Delal sem v različnih krajih nekdanje Jugoslavije, v Čilu in

Peruju. Vsi moji sorodniki – Žnidarčiči so bili gradbene stroke, in tako sem tudi sam postal gradbenik. Sedaj sem upokojenec. Moja starša sta s Primorske. Oče je bil rojen v vasi Renče pri Šempetru blizu Nove Gorice. Ponosem sem na dejstvo, da danes v Novi Gorici obstaja Žnidarčičeva ulica, za kar je zaslužen moj stari oče. Moja mati je bila rojena v kraju Velika Dolina, na meji s Hrvaško. Pogosto grem v Šempeter in Novo Gorico, zame sta to dva bisera Primorskega dela Slovenije. Tam imam sorodnike, s katerimi sem v tesnem stiku.

Ž. K. Kljunovi izhajajo iz manjšega kraja, iz Hruševja blizu Postojne. Zanimiv je podatek, da je imel pradedek Martin postajo s kočijami za prevoz pošte in potnikov med Ljubljano in Trstom ter Ljubljano in Reko. Na enem od njegovih potovanj na Reko se je rodil moj dedek Ivan, ki je za razliko od svojega očeta služboval po celi Kraljevini Jugoslaviji in bil znan kot poliglot, saj je govoril šest svetovnih jezikov. Naključje je hotelo, da je moj oče Edvard po 2. svetovni vojni dobil službo v rojstnem kraju svojega očeta, na Reki, kjer je spoznal mojo mamo. Spominjam se njunih zgodb, da sta hodila na ples v Društvo Slovencev Bazovica. Na žalost je bil moj oče edinec, tako da v Sloveniji nimam več sorodnikov in je moj odhod v Slovenijo zdaj povezan samo še z obiskovanjem večnih počivališč. Jaz sem se rodil leta 1955 v Rimu, kjer je moj oče delal kot diplomat. Večji del šolanja sem končal v Beogradu. Diplomiral sem na ekonomski fakulteti in večino svoje delovne dobe sem v državni upravi oziroma v upravah, saj sem začel v SFRJ, SRJ, SČG in zdaj v Republiki Srbiji.

Kaj je za vas pomenilo sprejemanje obveznosti, da postanete predsednik Skupščine?

V. Ž. Glede na to, da sem bil v Inicijativnem odboru, ki je ustanovljen

leta 2001 v cerkvi „Sveti Jožef Delavec“ na Karaburmi, sebe štejem med ustanovitelje Društva Slovencev Sava v Beogradu. Ponosen sem na to. Sprejemanje funkcije predsednika Skupščine Društva je zame bila velika čast, a tudi obveznost. Pripadnost Društvu mi je povrnila občutek pripadnosti moji domovini, Sloveniji. Prizadeval sem si maksimalno prispevati idealom, katerim sem se posvetil, trudil sem se, da jih uresničim, kot predsednik Skupščine in kot član Save.

Ž. K. To je bila za mene velika čast in obveznost in hkrati spodbuda, da se pomaga najmlajšim članom, pa tudi njihovim staršem, da se spoznajo s Slovenijo, jezikom, kulturo. Mislim, da je to obdobje, ko smo dobili največ donacij za otroke.

Kako vi gledate na celotno delovanje Društva?

V. Ž. Menim, da so naloge Društva krepiti prijateljstvo med slovenskim in srbskim narodom, ter vsemi drugimi narodi, ki živijo na območju Republike Srbije. Moramo razvijati zavest o potrebi razvoja popolne tolerance v medsebojnih odnosih. Pomembno je povezovanje in vzdrževanje stikov med Slovenci živečimi v Sloveniji in Slovenci, ki živijo v Srbiji, skozi promocijo slovenske kulture, učenje slovenskega jezika in spoznavanjem ter ohranjanjem izročila dežele iz katere izhajamo. Nujno je potrebno vzdrževati stalne stike s slovenskimi in srbskimi inštitucijami, z namenom uresničevanja ciljev Društev. Pomembno je ohranjati dobre odnose z Veleposlaništvom R. Slovenije v Beogradu in z Beograjsko nadškofijo. Društva Slovencev je treba ustanavljati v celi Srbiji in podpirati njihovo medsebojno sodelovanje ter druženje, pomagati starim in bolnim, skratka – treba je graditi mostove medsebojnega sodelovanja in prijateljstva.

Ž. K. Društvo ima poleg tega, da povezuje Slovence zaradi druženja, učenja, ohranjanja jezika in kulture, tudi vlogo širjenja prijateljstva in razumevanja z večinskim narodom in drugimi manjšinami. Na funkciji, ki jo opravljam kot predsednik Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine, na katero me je postavila Vlada Republike Srbije, si prizadevam za dobre odnose z inštitucijami Republike Srbije in mednarodnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z varovanjem človekovih pravic, ob strogem spoštovanju zakonske regulative domicilne države.

Željko Kljun s hčerkama in unukom

Ali imate kakšno sporočilo, opazanje, namig ali vprašanje za člane Društva Sava?

V. Ž. Menim, da se je Društvo v preteklih dvanajstih letih postavilo na lastne noge in je doseglo načrtovane naloge iz Programa Društva. Ustreza potrebam, zaradi katerih je ustanovljeno. Pričakujem, da bodo bodoči člani in voditelji Društva še naprej v središču svojega delovanja imeli Slovence, človeka, člana Društva Slovencev in njegove želje in potrebe.

Ž. K. Opozoril bi na rezultate zadnjega popisa prebivalstva v Srbiji, po katerem smo Slovenci najstarejša manjšina s povprečno starostjo 57–58 let. Ta podatek nam govori, da moramo več pozornosti usmeriti na mlade in jih čim bolj aktivno vključevati v delovanje Društva.

V vsaki številki Biltena objavimo po eno izvorno ljudsko pesem, ki jo v določenih priložnostih tudi zapojemo. Verjamemo, da je to eden načinov, da se ohrani del bogatega slovenskega kulturnega izročila. Katero pesem bi nam priporočili za objavo v tej številki?

V. Ž. Čeprav je pesem *Kje so tiste stezice* že bila tiskana v Biltenu, št. 5, bi jaz izbral ravno njo, saj me vedno znova gane.

Ž. K. Meni osebno je najljubša pesem *Luna sije*. *

Anica Sabo

* Na željo našega intervjuvanca objavljamo pesem *Luna sije* (str. 11), za katero je melodijo napisal Jurij Flajšman. Ustvarjena je na verze pesmi *Pod oknom*, Franceta Prešerna, ki ima sedem kitic, izvajajo se večinoma prve tri. Je zelo široko sprejeta, zato se doživlja kot narodna pesem. (Uredništvo)

SLOVENSKI POSLOVNI KLUB

V prenovljenem hotelu Tulip Inn Putnik na Novem Beogradu je 20. septembra SPK imel svoj 97. sestanek, kjer je prof. dr. Dušan Vujović, konsultant Svetovne banke in USAID-a predaval na temo »Dvig konkurenčnosti izvozne orientacije gospodarstva Srbije«. Žarko Vukomanović, specialist za komponento generiranja prihodka je predstavil projekt SWIFT v svoji prezentaciji »Iniciativa sonaravnega ravnanja z odpadki«.

Dne 4. oktobra je sestanek organiziran v sodelovanju z Veleposlaništvom Republike Slovenije v Srbiji. Gost kluba je bil slovenski minister za gospodarski razvoj in tehnologijo mag. Radovan Žerjav. Imel je predavanje na zelo aktualno temo »Ukrepi Vlade Republike Slovenije za izhod iz ekonomske krize«. Sledila so številna vprašanja in pogovor o aktualni ekonomski situaciji ter posebnostih sodelovanja srbskega in slovenskega gospodarstva.

Na novembrskem sestanku je gostovala prof. dr. Zorana Mihajlović, ministrica energetike, razvoja in varstva

okolja pri Vladi Republike Srbije, ki je govorila na temo »Perspektive, možnosti in izzivi investiranja v Srbijo«. O veliki obiskanosti in pomembnosti tega sestanka govorijo tudi številni časopisni članki, ki so naslednji dan pisali o izjavah ministrke Mihajlović na 99. sestanku Slovenskega poslovnega kluba. Istega dne se je predstavila tudi Računovodska hiša Unija. Najprej je direktor podjetja

g. Miran Pikovnik nakratko predstavil slovensko Računovodsko hišo Unija, ki zelo uspešno posluje na srbskem trgu, in potem je g. Oliver Andrun, računovodja podjetja Unija, imel predavanje z naslovom: »Najnovejše spremembe davčnih predpisov, ki jih morate poznati«. Na koncu uradnega dela je goste nagovoril veleposlanik Republike Slovenije g. Franc But, ki je govoril o prihajajočem prvem uradnem obisku premierja Republike Srbije g. Ivice Dačića Sloveniji.

Jubilarni, 100. klub, na katerem je proslavljena deseta obletnica njegovega obstoja je organizirana 14. decembra v

Aeroklubu v Beogradu. Tega slavnostnega dogodka se je udeležilo okrog 200 cenjenih gostov – članov in prijateljev Kluba. Goste je na začetku pozdravil predsednik Kluba g. Vladimir Kravčuk, ki

je nakratko predstavil zgodovino Kluba, razložil pomembnost njegovega delovanja in se vsem zahvalili za sodelovanje. Potem je besedo vzel njegova ekscelencen veleposlanik Slovenije g. Franc But, ki je Klubu čestital na uspešnem desetletnem delu in na 100. sestanku članov. Aleksandar Parezanović iz eKapije je nakratko predstavil dogajanja v slovensko-srbskem gospodarstvu v zadnjih petih letih. Na koncu sta g. Kravčuk in g. But prerezala

slavnostno torto z logotipom Slovenskega poslovnega kluba in nadpisom »100«. V nadaljevanju večera so se člani družili in slavili skupni jubilej. Medtem so lahko uživali v fotografijah slovenske umetnice Alenke Slavinec, ki prikazujejo konje lipicanerje; teh 20 fotografij predstavlja 20 let slovenske neodvisnosti.

Maja Đukanović

HUMANITARNI DIPLOMATSKI BAZAR

Veleposlaništvo Slovenije je tudi letos v začetku decembra sodelovalo v humanitarnem diplomatskem bazarju v organizaciji Mednarodnega ženskega kluba (IWC). Udeležile so se ga številne osebe iz političnega in diplomatskega življenja. Republika Slovenija se je predstavila z izbranimi izdelki.

Obiskovalci so pokazali zanimanje za slovenske izdelke,

slovensko kulturo in tradicijo.

Ob tej priložnosti je zbrano okoli 5 tisoč evrov za dobrodelne namene. Pomoč je namenjena devetčlanski družini Rakić.

Dobrodelni bazar je največja humanitarna organizacija v Srbiji. Letos so na njem sodelovale: Avstrija, Belgija, Brazilija, Bolgarija, Kanada, Kitajska, Ciper, Egipt, Francija, Nemčija,

Madžarska, Indija, Indonezija, Izrael, Japonska, Koreja, Maroko, Malezija, Črna gora, Mjanmar, Nizozemska, Norveška, Pakistan,

Franc But, Ivan in Ana Kadunc

Irena, Slobodan in Marija Jakoš

Rusija, Srbija, Slovaška, Slovenija, Španija, Šrilanka, Švedska, Turčija, Ukrajina in Združene države Amerike.

Ivan Kadunc

OTROŠKI KOTIČEK

KVIZ V NIŠU

27. 10. 2012 smo Ana, Nina in Bojan odpotovali iz Beograda v Niš. Vabili so nas člani Društva Slovencev iz Niša, ki že tradicionalno prirejajo tekmovanje o poznavanju Slovenije in Slovencev z naslovom Koliko poznamo našo Slovenijo. Podobno tekmovanje v Sloveniji teče že 15 let na slovenski nacionalni televiziji, pripravlja pa jo avtor Darko Hederih.

Letos smo tekmovali že tretjič. V Nišu so bili otroci iz različnih Društev Slovencev iz Srbije. Veseli smo bili našega srečanja, saj smo postali že pravi prijatelji.

Na tekmovanje smo se skrbno pripravljali pri pouku. Teme so bile že v naprej znane. Najraje smo imeli vprašanja vezana na šport. Znali smo odgovoriti na skoraj vse. Zato smo pričakovali visoko uvrstitev.

Kot se je izkazalo, pa so bili dobro pripravljene tudi drugi otroci. Najbolje sta se odrezali učenki iz Banja Luke (Banjalučani so letos sodelovali prvič), druga sta bila fanta iz

Novega Sada in tretji mi skupaj s Kruševcem. Nad uvrstitvijo smo bili malo razočarani.

Na koncu prireditve smo dobili darila in se še fotografirali.

Domačini so poskrbeli tudi za pogostitev, jedli smo čevapčiče in pecivo.

Naše druženje je bilo zabavno in ostalo nam bo v lepem spominu. Upamo, da se bomo kviza lahko udeležili tudi prihodnje leto.

Kot nagrado za sodelovanje na letošnjem tekmovanju nam organizatorji obljublajo potovanje v Slovenijo in gled snemanja kviza Sive male celice na nacionalni TV. Tega se zelo veselimo. Če nam uspe načrtovana pot, se vam od tam spet javimo.

Ana in Nina Mihelić, Bojan Ilić
(učenci dop. pouka slo. osnovnošolska skupina)

Moj hobi je pohodništvo

Ko sem bila študentka, sem se vpisala v planinsko društvo Pobeda. Na izletu sem spoznala svojega moža, Slovenca Igorja. Skupaj sva prehodila vse hribe in gore po Srbiji, Hrvaški in Sloveniji. Ko so se rodili trije sinovi, so z nama in vsak s svojim nahrbtnikom in planinskimi čevlji, hodili na različne izlete. Tako so zelo zgodaj spoznali lepote narave.

Danes hodim hribe le, ko pridem v Trzič pri Kranju. Najraje hodim na planino Košuta, ki je ob meji Slovenije z Avstrijo. Na višini 1500 metrov se nahaja planinski dom, ki stoji na razgledni točki na južnem pobočju Košute. Dom je odprt v času poletne sezone ob sobotah, nedeljah in praznikih. Tam se lahko je kranjska kobasa s kislim zeljem.

Ko je lepo vreme, je od tu čudovit razgled na okoliške hribe. Razgled je zelo širok. Na vzhodu vidimo južna pobočja Košute, proti jugovzhodu pa vrhove Kamniških

Alp; na jugu sega pogled od Storžiča prek Kriške gore do Dobrč, na del Gorenjske in na obzorju do Snežnika in vrhov v Gorskem Kotarju; na zahodni strani so na obzorju Julijci s Triglavom, spredaj Pokljuka, v bližini pa Begunjsčica in severno od nje Stol; severno od doma se dviga 10 km dolgi greben Košute.

Želim si, da bi tudi s planinci Društva Sava lahko obiskala hribe v Sloveniji.

Vedrana Polak

Moj hobi

Sem član internet foruma Popolno britje. Ta forum ima zelo majhno število članov, okoli 60. Večina članov je naklonjena britju s ti. DE brivnikom. Nekateri se brijejo celo z britvijo. Manjšino pa predstavljajo novi člani, ki še vstopajo

v svet klasičnega britja. Bivstvo tega foruma je izmenjava izkušenj s ti. mokrim britjem. To je stara oblika britja, ki je bila nekoč zelo razširjena po vsem svetu. Najpogosteje se je ugodje mokrega britja lahko občutilo v brivnicah, nekoč priljubljenih mestih. Danes je takšnih prostorov ostalo zelo malo. Posebnost mokrega britja v nasprotju z britjem z britvicami in peno iz pločevinke je v tem, da se pri njem koža nikoli ne pusti suha. Uporabljajo se posebne odišavljene kreme in mila za britje, ki vlažijo kožo in lase med britjem. Ljudje imajo običajno več krem ali mil z različnimi dišavami. Dišijo lahko po vrtnici, sandalovini, kamilici, citrusu, avokadu, mandeljnih, valerijani itn. Če upoštevamo tudi to, da imajo ljudje več čopičev, brivnikov ali britev, je to prava mala kolekcija. Tako vse skupaj prerašča v lep hobi.

Tudi jaz sem v njem. Imam en DE brivnik, dva čopiča in 5 različnih krem za britje, ki jih menjam po želji.

Filip Polak

JEZIKOVNI KOTIČEK

Jêzik, jezika, jeziku, jêzik, o jeziku, z jezikom...

Dva jezika, dveh jezikov, dvema jezikoma,

dva jezika, o dveh jezikih, z dvema jezikoma

Trije jeziki, treh jezikov, trem jezikom,

tri jezike, o treh jezikih, s tremi jeziki

Skratka: jezikovni kotichek

Naglasna znamenja

Kot učiteljica slovenščine učencev s srbskega govornega področja, sem ugotovila, da se jim v začetku zdi učenje slovenščine enostavnejše kot pa se je to izkazalo sčasoma. Namreč, mnoge besede se pišejo in pomenijo enako tako v slovenščini kot tudi v srščini, nimajo pa enakega naglasa ob izgovoru, kar učencem pogosto dela preglavice. Zato se mi zdi pomembno, da jih ob začetku učenja seznanim ravno z naglasnimi znamenji:

Znamenje	Ime	Zaznamuje
˘	ostrivec	mesto naglasa, dolžino ozkost e-ja in o-ja
ˆ	strešica	mesto naglasa, dolžino širokost e-ja in o-ja
˘	krativec	mesto naglasa, kračino širokost e-ja in o-ja

Posebnosti:

1. V nekaterih slovarjih in slovnica ostrivec na črkah e in o zaznamuje tudi širokost, če e-ju sledi j, o-ju pa v (séja, – sinóvi), oz. tudi srednjost, če sta j in v na koncu besede ali pred soglasnikom (séj, séjni – sinóv, sinóvski). Izgovor ozkih e in o je v teh primerih starejši (več npr. v Slovarju slovenskega knjižnega jezika).

2. Naglašeni polglasnik + r ne na koncu besede pred soglasnikom istega morfema zaznamujemo z ostrivcem: trn, Brje, Brij [b\rij]. (Pred neobstoječim i se zveza ` + r ohranja.)

Pomni:

Raba strešice ali krativca na a, i, u in ozkem e in o ali krativca na dolgem samoglasniku je napačna: dán ženâ/ žena, morjê (prav: dán, žená, morjé).

Danijela Stojnić

Izobraževanje za učitelje slovenščine kot drugega/tujega jezika

V drugi polovica leta 2012 smo v prostorih Društva Sava nadaljevali s ciklusom izobraževalnih seminarjev za učitelje slovenščine kot drugega/tujega jezika, ki se ukvarjajo s poučevanjem slovenščine v Srbiji. Organizirali smo dve srečanju.

13. oktobra 2012 sta doc. dr. Nataša Pirih Svetina, vodja izobraževanja pri Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ter Andreja Ponikvar, lektorica slovenščine na Filološki fakulteti v Beogradu, vodili delavnico z naslovom *Kako začeti pri začetnikih*. Predstavili sta metode in pristope za poučevanje srbskih govorcev, ki se začenjajo učiti slovensko, z učbenikom *Gremo naprej*.

12. novembra 2012 sta prof. dr. Maja Đukanović, profesorica slovenščine na Filološki fakulteti v Beogradu, in lektorica Andreja Ponikvar predstavili *S slovenščino po svetu*, najnovejši učbenik za slovenščino, ki je namenjen študentom slovenščine na izpopolnjevalni ravni.

Obeh strokovnih srečanj se je udeležilo okoli dvajset učiteljev slovenščine iz Vojvodine in Beograda. Tudi v prihodnje načrtujemo nadaljevati s podobnimi srečanji, ki jih organiziramo v sodelovanju med slovenistiko Filološke fakultete Beograd, Centrom za slovenščino kot drugi/tuji jezik iz Ljubljane, Nacionalnim svetom slovenske narodne manjšine ter Društvom Slovencev Sava.

Andreja Ponikvar

SLOVENSKE LJUDSKE PESMI

LUNA SIJE

France Prešeren

napev Jurij Flejšman

Lento
pp
 Voice

Lu - na si - je, kla - dvo bi - je tru - dne, po - zne u - re že;
 5 *mf* *pp*
 pred ne - zna - ne srč - ne ra - ne me - ne spa - ti ne pu - ste.
 9 *mf* *f* *rit.*
 pred ne - zna - ne srč - ne ra - ne me - ne spa - ti ne pu - ste

Ti si kriva,
 ljubezniva
 deklica neusmiljena!
 Ti me raniš,
 ti mi braniš,
 da ne morem spat' doma

Obraz mili
 tvoj po sili
 vedno mi je pred očmi;
 zdihujoče
 srce vroče
 vedno k tebi hrepeni.

SLOVENSKE NARODNE JEDI

Predstavljamo slovenske narodne jedi, ki so po etnoloških virih in podatkih sestavni del materialne kulture slovenskega naroda oz. del naše kulturne dediščine. Po nastanku, pomenu in značilnostih, te jedi razlikujemo od danes, pogojno povedano, splošno bolj znanih sodobnih receptov meščanske in internacionalne kuhinje. Neredko so posamezne narodne jedi nastale v zvezi z različnimi ljudskimi običaji in praznovanji. Jedi bodo predstavljene po slovenskih pokrajinah kjer so nastale, kadar je o tem dovolj gotovih krajevnih virov. Prizadevali si bomo v vsakem primeru slediti avtentičnosti receptov, čeprav posamezni tudi ne bi bili popolnoma v skladu s sodobnimi zahtevami zdrave prehrane.

Hladni klen s čebulo

Sestavine: 2,5 kg klenov, 1 kg čebule, 25 dag olja, 2 dl kisa, 2 dl belega vina, lovorov list, rožmarin, cel poper, sol.

Očiščenim klenom odrežemo glave in plavuti. Na hitro jih spečemo na olju. Zložimo jih v emajlirano ali nepregorno posodo. V olje, v katerem smo pekli ribe, stresemo na rezance narezano čebulo. Opražimo jo le toliko, da ovone, nato dodamo vse začimbe, zalijemo z vinom in kisom. Solimo in dobro prevremo. Marinado zlijemo na ribe, skupaj prevremo in postavimo na hladno. Tako pripravljene kleni so najboljši po treh ali štirih dneh. Ponudimo jih kot samostojno ali kot začetno jed.

Bučke po primorsko

Sestavine: 2 kg mladih bučk, 0,5 kg paradižnika, 1-1,5 dl olivnega olja, 4 stroki česna, peteršilj, sol, poper.

Neolupljene bučke zrežemo na kocke, seme odstranimo. Zložimo jih v zelo malo pooljeno kozico, čeznje položimo kolobarčke

olupljenega paradižnika. Potresemo s seseklanim peteršiljem in česnom, pristavimo in počasi kuhamo. Bučk ne mešamo, le občasno posodo potresemo, da se zelenjava ne prime dna. Proti koncu solimo, popramo in polijemo z olivnim oljem. Ponudimo kot prikuho h krompirju, rezancem ali rižu.

Žemlje z jabolki

Sestavine: 10 žemelj, 5 dl belega vina, cimetova skorjica, 3 jajca, 15 dag olja, 5 dag masla.

Žemlje prerežemo na polovico in izdobljemo sredico. Namočimo jih v toplem kuhanem vinu, ki smo ga pripravili s sladkorjem in celim cimetom. Čez nekaj časa jih damo na cedilo, da se odtečejo. Take paniramo v stepenih jajcih in ocvremo v vročem olju.

Posebej prepražimo na maslu sredico žemelj, ji dodamo pretlačena kuhana jabolka, sladkamo in premešamo. S tem nadevamo ocvrte žemlje. Potresemo s sladkorjem in ponudimo.

Danijela Stojnić

NAŠA SLOVENSKA POTICA

Že tretje leto zaporedoma smo se predstavnice Društva Slovencev iz Beograda odzvale vabilu Društva Slovencev iz Vršca na tekmovanje v pripravi slovenske tradicionalne potice.

V ekipi smo bile: Nuša Gerden, Marija Prodanovič, ki je spekla orehovo potico, Pavla Milovanović in Ivana Miljković s tremi poticami z različnimi nadevi. V upanju, da bo vsaj ena potica uvrščena v ožji izbor, smo že zgodaj zjutraj hrabro krenile na pot proti Vršču.

Mesto Vršac je od Beograda oddaljeno 85 km. Pot po Banatu je ponavadi zanimiva in prijetna, a tokrat so nas spremljala žalostna od sonca ožgana polja in popolnoma osušeli pridelki koruze in drugih poljščin. Prava katastrofa! Le kje je bilo navodnjavanje!?

V lepem in modernem motelu Vetrenjača pred Vrščem so nas že čakali organizatorji prireditve. Predsednik Društva Kula, gospod Zdravko Starc in Nenad Čolakov sta nas lepo pozdravila in pospremila v dvorano, kjer je bilo že vse pripravljeno za sprejem gostov.

Ker smo imele do začetka tekmovanja še dve uri, nam je predsednik predlagal, da si ogledamo mesto, v katerem so ravno v tem času praznovali trgatve grozdja. Odpravile smo se v center mesta. Zaradi velikega števila obiskovalcev nismo našle parkirišča, tako smo si mesto ogledale kar iz avtobobila. Za več ni bilo časa, morale smo se vrniti v motel.

Komisiji za ocenjevanje potic smo predale svoje kulinarčne dosežke in dodale recepte. Nato smo se pozdravile še z gospodom Kljunom, predsednikom Nacionalnega sveta. Ta nas je razveselil z lepim komplimentom, saj nas je nagovoril: „Dober dan, deklice!“ Tu je bila gospa Rut Zlobec s svojo ljubeznivo prisrčnostjo,

Martina Drča, Katarina Ristić, pesnica iz domačega združenja, gospod But, veleposlanik RS in še mnogi, s katerimi smo se kasneje prijetno družili. V dvorani so nas po zvočniku tiho pozdravljale poznane domače pesmi.

Program je vodila Slobodanka Cirin-Varadjan. Vse prisotne je lepo pozdravila. Nato je zapel zbor Planika iz Zrenjanina Zdravljico in Bože pravde. Gospod But nam je natrosil nekaj spodbudnih besed. Povedal je, kako velik pomen za Slovence ima potica. Na mizi je ob vseh pomembnih dogodkih: rojstvu, poroki, praznikih... je kulinarčni simbol Slovenije. Pozdravil je idejo organizatorjev prireditve Naša slovenska potica in dodal, da so v Srbiji ambasadorji Slovenije.

Tudi gospod Kljun je pozdravil vse prisotne in še predstavnica Občine Vršac in učiteljica Rut. Po vseh nagovorih je predsednik Društva Kula predstavil komisijo in jo pozval, da prevzame delo ocenjevalcev. Zgrnili so se okoli dolge in bogate mize, obložene s poticami.

Zbor iz Zrenjanina je zapel pesmi Vrabci veseli vsi, Luna sije in Trzinka zgodaj vstala. V veselem ritmu dveh harmonikarjev iz Ptuja je zazvenel venček slovenskih narodnih pesmi. Katica Ristić je v solo nastopu zapela Nekoč spoznal sem to dekle, članice Društva Kula pa Tam dol na ravnem polju. Še enkrat sta zaigrala harmonikarja in čas je kar stekel. Končno smo si zaželeli: „Dober tek!“

Med programom je strokovna komisija pridno pokušala in ocenjevala. Po dolgi uri je prišla do zaključka.

Prvo mesto je dobila potica članice iz Društva Kula iz Vršca. Drugo mesto je bilo dodeljeno potici naše ekipe (potici Ivane Miljković). „Preplavil me je občutek sreče. Ni bilo zaman moje poizvedovanje po Sloveniji, kako je treba pripraviti potico, da bo dobra in lepa.“ Tekmovalci smo prejeli bogate nagrade: knjige, Bilten, brošure, buteljko prekrasnega belega in črnega vina.

Na koncu smo članice ekipe iz Beograda odšle na ogled razstave sadja oz. grozdja v občinski hiši. V mestu smo si ogledale še „grozden bal“, popile kavo in pojoč se, zadovoljne odpeljale proti domu.

Udeležanke tekmovanja v peki potice smo hvaležne Društvu Sava za povrnjene stroške.

V imenu ekipe zapisala Ivana Miljković

TEKMOVANJE V NORDIJSKI HOJI

V soboto, 29. 9. 2012 je Društvo Slovencev Planika iz Zrenjanina organiziralo tekmovanje v nordijski hoji. Tekmovale

so ekipe iz Vršca, Subotice, Beograda in domačini. Sodeloval je tudi član Društva iz Niša. Med tekmovalci je bil tudi gospod veleposlanik Franc But.

Ekipa iz Beograda je štela 15 članov vseh starosti, od najmlajše devetmesečne deklince do senijorjev.

Zbor udeležencev je bil ob 9.00 v Babatovu nedaleč od Zrenjanina, a tekmovanje se je začelo ob 10.00. Izredno lep sončen dan je pripomogel, da je bila hoja lažja. Proga je bila dolga 10 km. Tekmovalo se je v ekipi po trije udeleženci ali posamezno. Vsi tekmovalci so dosegli cilj.

Po tekmovanju so na vrtu bližnje restavracije svečano razglasili zmagovalce. Med ekipami je bila najboljša ekipa iz Zrenjanina, ki je priznala, da se je na tekmovanje resno pripravljala. Medalje je podelil gospod But. S svojim zgledom je dokazal, da je tudi sam športnega duha.

Druženje se je nadaljevalo ob kosilu in prijazni družabni besedi.

Vsi udeleženci smo preživeli nepozabne trenutke v naravi ob reki Tisi in v sproščenem druženju.

Zahvaljujemo se Društvu Slovencev Planika in predsednici Martini Drča ter njenim sodelavcem za dobro organizacijo. Poskrbeli so celo, da ni ostal nihče brez pohodnih palic.

Strokovnjaki priporočajo nordijsko hojo, ker:

- s palicami med hojo učinkovito krepimo tudi gornji del telesa, ramenski obroč, roke in hrbet,
- se med to vadbo poveča pretok kisika v telo,
- porabimo več kalorij kot pri navadni hoji,
- če hodimo pravilno, je pri nordijski hoji dejavnih kar 90 % mišic.

Zapisal g. Perišić, uredila in prevedla skupina učencev seniorjev dop. pouka slo.

MIKLAVŽ

Pričakovanje sv. Miklavža v Društvu Slovencev Sava

V petek, 21. 12. 2012 smo se zbrali v prostorih Društva in nestrpno pričakovali Miklavža.

Najprej je Luka prebral besedilo o tem, kdo je sv. Miklavž. Nato so otroci skupaj s pevkami Pojoče družbe veselo zapeli pesmico Žabe svadbo so imele. Pri tem smo se stareši spomnili svojega otroštva, ko smo sami peli to pesmico in bilo nam je lepo.

Bojan je recitiral Kaj je na koncu, Ana pesem Deževna, Sandra Meseci v letu, Nina pa Strelovod za jezo. Petar je nadaljeval s pesmijo Branje, Andreja je zaključila otroški recital s pesmijo Majhna pravljica.

Petje pesmi odraslih in otrok nas je spet navdušilo, saj so zapeli pesem Gosli vilinske. Nadaljevali so najmlajši otroci, učenci dop. pouka. Marija s pesmico Strah, Sara s pesmico Rime in Marija Magdalena s pesmico Je miška razbila ter Ana s pesmico Škrat nočko. Sledilo je skupno petje pesmi Ropoče mlin.

Gospa Dušanka je otrokom prebrala pravljico Princ, bilo je kot v starih časih, ko so nam babice zvečer brale ali pripovedovale različne zgodbe.

In končno, prišel je Miklavž. V veliko veselje otrok je prišel z darili. Malo je pokramljal z otroki in jim razdelil darila.

Vsi skupaj smo preživeli še en prijeten večer, mi, ki smo lahko spremljali nastop, in otroci, ki so ga pripravili. Seveda so bili najbolj veseli daril.

Mirjana Miletić

SLOVENSKI PRAZNIK KNJIGE IN PISMENOSTI – DAN REFORMACIJE

Sombor, 5. 11. 2012

Člani Save smo sodelovali v izvedbi prireditve *Zvok besed*, s katero je Nacionalni svet slovenske narodne manjšine praznoval Dan reformacije – slovenski praznik knjige in pismenosti, v Somborju, 5. novembra 2012. Slovencem, ki živijo v Somborju, smo ta projekt predstavili v dvorani Narodnega kina, se po programu družili z njimi in jim predstavili dejavnosti Društva Slovencev Sava v Beogradu in Nacionalnega sveta. Gre za prvi projekt Nacionalnega sveta

slovenske narodne manjšine na področju kulture in izobraževanja, ki je hkrati njegova osnovna dejavnost. Avtorici, prof. dr. Maja Đukanović s Filološke fakultete in prof. mr. Anica Sabo s Fakultete glasbene umetnosti v Beogradu, sta povezali sodobno slovensko literaturo z ustvarjalstvom slovenskih glasbenikov v Srbiji. Predstavili sta Antologijo sodobne slovenske literature, ki jo je izdal Nacionalni svet. Skozi prepletanje književnosti in glasbe, sta povezali tudi ustvarjalstvo različnih generacij Slovencev, ki so s svojim delom vplivali in še vedno vplivajo na srbsko kulturo.

Z glasbo, ki jo predstavlja, *Zvok besed* uvaja slušalce v svet slovenskih skladateljev, dirigentov, instrumentalistov in pevcev – povezujoč ustvarjalstvo Davorina Jenka (1835–1914), Mihovila Logarja (1902–1998), Zlatana Vaude (1923–2010) in Anice Sabo (1954 –) ki so delali v različnih družbeno-zgodovinskih razmerih (okoliščinah), značilno vplivali in še vedno vplivajo na toke glasbenega življenja v Srbiji.

V okviru programa je, poleg skladbe Mihovila Logarja izvedena tudi najnovjša skladba Anice Sabo, *Nasmeh v slovarju*,

za recitatorja/violista in flavto. Skladba je nastala po besedilih pesmi *Besede strah ni več v slovarju* (Milan Dekleva) in *Nasmeh v temi* (Miroslav Košuta). S to skladbo, navdihnjeno z verzji objavljenimi v Antologiji sodobne slovenske literature, Anica Sabo nadaljuje svoj ustvarjalni opus, v katerem že obstajajo dela kjer so besede del same melodije. Skozi prepletanje literature in glasbe, *Zvok besed* povezuje in predstavlja najnovije tendence slovenskega literarnega ustvarjalstva in glasbo slovenskih avtorjev, ki živijo v Srbiji.

Program spominja na avtorje slovenskega knjižnega jezika, Trubarja, Bohoriča, Dalmatina in Krelja, tudi naglašuje dejstvo, da Republika Slovenija močno podpira promocijo kulture, na kateri temelji svojo nacionalno identiteto. Člani slovenske narodne manjšine v Srbiji svoje delovanje temeljijo na promociji slovenskega jezika in kulture na prostoru Srbije kar predstavlja osnovno direktivo dela Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine – organizatorja te proslave.

Maja Đukanović
Prevedla: Darja Kovrlija

Strune, mило se glasite

V prekrasni dvorani Prve kragujevske gimnazije sta 29. novembra 2012 nastopila odlični mešani pevski zbor Liceum in komorni ansambel Škancin, v katerem nastopajo člani in prijatelji Društva Sava. V okviru projekta Nacionalnega sveta slovenske manjšine, *Strune, mило se glasite*, sta skladateljica Anica Sabo in dirigent Miloje Nikolić pripravila uspešen koncert zborovske glasbe slovenskih skladateljev, ki so ustvarjali in še ustvarjajo v Srbiji. Zaspemna besedila sta poskrbeli Adriana Sabo in Maja Đukanović.

Ob navzočnosti številnih predstavnikov javnega življenja Kragujevca, predstavnikov Veleposlaništva Republike Slovenije in predstavnikov Društev Slovencev je kragujevski mešani pevski zbor Liceum pod vodstvom dirigenta Miloja Nikolića v sodelovanju s komornim ansamblom Škancin iz Beograda predstavil dela J. P. Gallusa, Davorina Jenka, Mihovila Logarja,

Zlatana Vaude in Anice Sabo. Enourni koncert je z veliko pozornostjo spremljalo številno občinstvo, še posebej pa so bili navdušeni nad prireditvijo Prešernove pesmi *Strune, mило se glasite*, ki jo je za to priložnost pripravila Anica Sabo.

Ta pomemben kulturni dogodek je bil deležen tudi velike medijske pozornosti in je bil tudi s tega vidika odlična promocija slovenske kulture, poslanstva Nacionalnega sveta, predvsem pa dolgoletnega prizadevanja avtoric projekta za predstavitev vpliva slovenskih umetnikov na tukajšnje kulturne dosežke.

Maja Đukanović

DNEVI SLOVENSKEGA DOKUMENTARNEGA FILMA

V dneih od 21. do 23. novembra 2012 smo si v Muzeju jugoslovanske kinoteke imeli priložnost ogledati projekcije treh slovenskih dokumentarnih filmov, ki so na različne načine povezani tudi s Srbijo: Aleksandrinke, Spomini med koši – Ivo Daneu ter 20. stoletje Jurija Gustinčiča. Prireditev, ki jo je organiziralo slovensko veleposlaništvo v Beogradu, denarno pa omogočil Kulturni sklad Ministrstva Republike Slovenije za zunanje zadeve, je odprl slovenski veleposlanik Franc But. Otvoritvene slovesnosti se je med drugimi udeležil tudi državni sekretar na ministrstvu za kulturo Srbije Miroslav Tasić. Publika, ki je vse tri dni do zadnjega kottička napolnjevala dvorano, je imela po predvajanju dokumentarcev priložnost prisluhniti tudi izčrpnim pogovorom.

Podnapise za dokumentarne filme so v srbsčino prevedli študentje slovenščine na Filološki fakulteti v Beogradu, in sicer v okviru projekta Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma, ki sta ga organizirala Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik Filozofske fakultete v Ljubljani in Kulturno-umetniški program RTV Slovenija. V okviru projekta je bilo v tednu od 21. novembra do 3. decembra 2012 v več kot 50 mestih po vsem svetu, kjer se poučuje slovenščina na univerzah, prikazanih devet dokumentarnih filmov; poleg omenjenih treh še: V letu hip hopa, Jože Toporišič – Samotni hodec skozi neprijazni čas, Mila, naša Mila – Z okusom po grenkem, Plečnik : Fabiani, Ivana Kobilca – Portret slikarke, Zadnji čoln – Presihajoče jezero.

O aleksandrinkah je spregovoril režiser filma Metod Pevec, ki je med drugim predstavil posebnosti snemanja zgodbe o ženski emigraciji iz Vipavske doline v Aleksandrijo in Egipt. Pogovoru sta se pridružili tudi dve članici društva Sava, potomki ene od aleksandrink, ki je omenjena v filmu.

O spominih izpod košev je duhovito pripovedoval Ivo Daneu, legenda slovenske, jugoslovanske, evropske in svetovne košarke, ki ga je na projekcijo prišla pozdravit tudi vrsta njegovih nekdanjih soigralcev iz jugoslovanske reprezentance. Daneu je namreč igral v nekdanji jugoslovanski reprezentanci, ki je leta 1970 na svetovnem prvenstvu v Ljubljani osvojila naslov svetovnega prvaka.

V letu hip hopa je film, ki predstavlja sodobno slovensko repersko sceno, in ki si ga je srbska publika imela priložnost ogledati že maja 2012 v okviru festivala dokumentarnega filma Beldocs, ko je v Beogradu gostoval tudi režiser filma Boris Petković. Na Filološki fakulteti smo v tednu svetovnih dnevov predvajali še film o znanem slovenskem jezikoslovcu Jožetu Toporišiču, avtorju slovenske znanstvene slovnice in številnih drugih jezikoslovnih priročnikov.

V letu 2013 bomo v Društvu Sava vsak mesec prikazali en slovenski dokumentarni film, s čimer želimo slovenski in srbski publiki približati slovensko kulturo in jezik.

V okviru projekta Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma so podnapise za filme v srbsčino prevedli študentje slovenščine na Filološki fakulteti v Beogradu: Dijana Adamović, Katarina Bulić, Ivo Đukanović, Snežana Goršek, Darja Kovrlija, Sonja Manojlović, Tijana Simonović, Jovana Šuvaković in Nevena Trifunović.

Andreja Ponikvar

O stanju medijev v Sloveniji in Srbiji sta po filmu o Juriju Gustinčiču govorila odgovorni urednik Dela Bojan Budja in Mišo Brkić, nekdanji urednik srbskega dnevnika Press. Jurij Gustinčič, slovenski novinar in dolgoletni sodelavec časnika Politika, je v prejšnjem stoletju s svojim pisanjem in poročanjem močno zaznamoval tako slovensko kot srbsko novinarsko sceno.

JESENSKE AKTIVNOSTI POJOČE DRUŽBE

V okviru beograjskega Društva Sava že več let aktivno deluje ženski zbor Pojoča družba. Zbor je bil ustanovljen z željo, da bi se negovale stare slovenske ljudske pesmi. Začetek ni bil lahek, saj večina članic prej nikoli ni pela v zboru, zato smo se morale najprej naučiti osnovnih tehnik zborovskega petja, nabaviti note, redno prihajati na vaje – v hudi zimi in vročini. Zahvaljujoč strokovnosti, veliki požrtvovalnosti in posebno strpnosti naše zborovodkinje Božice Toskić smo uspeli. Uspeh ni majhen, če upoštevamo, da smo vse že starejše in da sta se nam šele letos pridružili dve novi mladi članici.

Jesen je čas naših večjih dejavnosti. Sodelovale smo na dveh tradicionalnih srečanjih slovenskih zborov, in sicer v Subotici in Novem Sadu. Ti dve srečanja sta nam zelo pri srcu in nanju se zelo resno pripravljamo. Tam imamo priložnost, da se srečamo s Slovenci iz skoraj cele Srbije, da se družimo in si izmenjamo izkušnje. Z leti so se stala že številna prijateljstva.

Prav tako smo letos sodelovale na že tradicionalnem koncertu Slovenskih pesmi in poezije v Novem Sadu, ki ga je organiziralo Društvo Slovencev Kredarica 7. novembra v novosadski sinagogi. S pesmijo, recitacijami in plesom so poleg gostiteljev sodelovali še člani društev iz Subotice, Zrenjanina, Niša in Beograda. Pojoča družba je zapela štiri pesmi, najprej tri slovenske (*Šopek ljudskih pesmi*, *Roža na vrtu* in *Tam v dolu*), na koncu pa smo zapele Mokranjčevo predelavo ljudske pesmi *Na raniču*, ki je na poslušalce naredila še posebej velik vtis. Program je z dvema recitacijama popestrila tudi članica našega zbora Dušica Tomić. Koncert smo kot običajno zaključili s skupnim nastopom vseh zborov – zapeli

smo Avsenikovo pesem *Slovenija*. Po koncertu smo se zbrali na zakuski, kjer so stari prijatelji spet imeli priložnost za klepet, petje in veselje ob ponovnem srečanju. Slišati je bilo različna slovenska narečja, iz vseh koncev Slovenije. Pozno v noč smo se poslavljali – v upanju, da se naslednjo jesen spet srečamo.

Nekaj dni kasneje smo imele nastop ob praznovanju rojstnih dnevo našega nadškofa gospoda Stanislava Hočevarja in veleposlanika Republike Slovenije gospoda Franca Buta. V cerkvi Krista kralja smo imeli najprej sveto mašo v slovenščini. Po maši so naše članice pripravile praznovanje. Najprej je gospa Nuša imela kratek govor in čestitala slavljenca. Rekla je, da na to prelepo nedeljo, na dan svetega Martina, želi vse najboljše tako gospodu nadškofu kot gospodu veleposlaniku v imenu cele Pojoče družbe in vsake članice posebej ter da smo vesele in ponosne, da lahko njima, ki ju imamo za svoja zaščitnika, zapojemo par pesmi. Začele smo z molitvijo Ave Marija v gregorijanskem koralu, nadaljevale pa z dvema slovenskima ljudskima pesmima. Potem so se čestitkam pridružili še ostali prisotni: nune iz nadškofije in predstavniki drugih župnij. Vsi so izrazili veliko spoštovanje in ljubezen do obeh slavljenec.

Hitro je prišlo tudi praznovanje svetega Martina v našem društvu Sava. Kulturni program smo pripravile članice Pojoče družbe pod vodstvom Božice Toskić in v sodelovanju z Ivanom Debeljakom. Brez njegove harmonike si ne moremo niti zamisliti slavlja in veselja. Na programu je bilo nekaj pesmi, večinoma takšnih, ki so zelo znane med ljudmi in ki se pojejo ob takšnih

priložnostih, npr. *Majolka*, *Vandrovček moj* in podobno. Dušica Tomić nas je ponovno obdarila z recitacijami čudovitih verzov. Prostori so bili polni, saj so se številni člani odzvali povabilu. Društvo Sava je poskrbelo za organizacijo praznovanja in zakusko: kuhane klobase in žemljice, kar je praznovanju dalo poseben čar. Ob prigrizku in dobri kapljici pogovor lažje steče.

Najlepše v naših druženjih in srečanjih je občutek, da smo skupnost in da je vsak od nas del te skupnosti, čeprav nekatere srečujemo samo nekajkrat na leto. Pevke Pojoče družbe smo skozi leta trdega dela dobile občutek, da smo družina, lahko celo rečemo, da nas je sam Bog zbral, saj smo zelo različne, a delujemo kot skupnost. Druga drugi smo potrebne. Naš zbor je mesto, kjer slišimo slovensko besedo in pesem, ki smo jo prvič slišale iz ust naših mater. Vse to nas spominja na davno otroštvo in nas povezuje z našimi dragimi, od katerih so že mnogi na drugi strani. Mir v duši in zadovoljstvo, ki ga občutimo skozi pesem, sta neprecenljivo darilo in zato čuvajmo to blago in si ga zaslužimo.

Silvestra Raičević

Deveto pevsko srečanje slovenskih pevskih zborov v Subotici 22. septembra 2012

Letos smo se v Subotici že devetih družili pevci zborov Društev Slovencev iz Srbije in pevskih zborov iz Slovenije.

Potovanje Pojoče družbe iz Društva Sava se je začelo prav veselo. Pevka Danica je ta dan praznovala rojstni dan, zato smo ji zapele pesem, ona pa nas je nagradila s sladkim in slanim pecivom. Podarile smo ji cvetje in sadje.

Najprej smo se ustavile in si ogledale znamenito jezero Palič. Da smo dobro razpoložene, se je slišalo daleč naokoli.

V Subotici so nas že čakali ljubezni domačini in nas pospremili v prelepo Mestno hišo. Navdušene smo bile nad njeno lepoto in vesele, da bomo lahko pele v njeni najlepši dvorani.

Program se je začel s pozdravno besedo predsednika Društva Triglav, gospoda Igorja Raceta. Nato je navzoče pozdravil tudi gospod veleposlanik R Slovenije v Beogradu, Franc But. Zahvalil se je Društvu Triglav za organizacijo in izvedbo srečanja, ki po njegovih besedah združuje in ohranja slovensko identiteto.

Nato je sledil nastop pevcev po naslednjem programu.

1. Mešani pevski zbor Društva Slovencev Triglav iz Subotice, zborovodkinja prof. Kristina Mate: *Kaj pa je tebi ljubica* (K. Boštjančič), *Zbadljivka* (ljudska, prir. E. Adamič), *Ljubca povej, povej* (W. Klefisch), *V tih noči* (J. Leskovar), *Dajte, dajte* (prir. A. Kumar). 2. Pevski zbor Pojoča družba Društva Sava iz Beograda, zborovodkinja Božica Toskić: *Slovenka sem* (A. Maroš), *Šopek narodnih* (M. Tomc), *Roža na vrtu* (V. Mihelčič), *Na ranilu* (nar. obr. kajda prir. St. Mokrajnc). 3. Mešani pevski zbor Društva Planika iz Zrenjanina, zborovodkinja prof. Danijela Avram: *Dona nobis pacem* (K. Dora), *Da bi biva liepa ura* (koroška ljudska), *Tam kjer murke cveto* (bratje Avsenik), *Tancuj, tancuj* (slovaška ljudska v prir. J. Leskovarja). 4. Mešani pevski zbor Društva Slovencev Kredarica iz Novega Sada, zborovodkinja Suzana Gros Marković, klavirska spremljavalica Jovan Ranitović: *Oče naš* (J. Leskovar), *Slovenija, mati* (H. Hjuder), *Gorenska zdravica* (M. Hubad), *Ganglat Fran Appelbo* (R. Sund). 5. Moški pevski zbor Pivke, zborovodja Marcel Štefančič: *Zdravljica* (F. Prešeren, U. Vrabec), *Jadransko morje* (s. Jenko, A. Hajdrih), *Scherzo* (G. K., V. Mirk), *En hribček bom kupil* (A. M. Slomšek, po C. Krpaču prir. M. Štefančič), *Tri slovenske* (venček slovenskih prir. J. Bole).

Pevci zbora iz Pivke so nastopili kot gostje. Zbor šteje 25 članov, prepevajo skladbe različnih stilnih obdobij, domačih in tujih avtorjev. Navdušenje nad njihovim petjem je bilo neizmerno. Zbor je moral zapeti še nekaj pesmi, saj poslušalstvo ni prenehalo s ploskanjem.

Po bogatem koncertu se je naše druženje nadaljevalo ob domači kulinariki in domačem vinu, s katerim so nas razveselili in pogostili domačini. Gosti iz Pivke so s seboj prinesli kraški pršut, tega so ga stregli sveže narezanega iz prav zato narejenega držala. Vse to je spremljala pesem, ki je orala še daleč v noč, in dobro razpoloženje je doseglo vrhunec.

Ob slovesu smo se prisrčno zahvalili gostiteljem z željo, da se ponovno srečamo naslednje leto.

Marija Prodanović in udeleženske dop. pouka slovenščine

Praznovanje božiča v Beogradu

Pastoralni svet za Slovence v Beogradu, na čelu z župnikom g. Letonjo je povabil beograjske Slovence k sedaj že tradicionalni slovenski sveti maši 26. 12. 2012.

Zbrali smo se v kapeli Karitasa, posvečeni Brezmadežni devici Mariji, ki nenehoma posreduje božji mir ljudem v bližnjih bolnicah; tu so nekdanje živele in delovale sestre hčere krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavelskega. Sv. Mašo je vodil nadškof mons. Stanislav Hočevar ob somaševanju z župnikom g. Lojzutom Letonja.

Lepo božične pesmi je prepeval slovenski pevski zbor Pojoča družba Društva Sava, pod vodstvom zborovodkinje Božice Toskić, ob klavirski spremljavi prof. Svetlane Vnučec.

G. nadškof je v pridigi pozdravil prisotne, posebej predsednika in ostale iz uprave Društva Sava in povabil vse, da molimo za domovino ob dnevu samostojnosti Slovenije, se zahvalimo Bogu Svetemu duhu za vodstvo in varstvo cerkve v letu vere. Približal nam je praznik sv. Štefana, prvega mučenca. Čestital je navzočim godovnikom. Povedal je še, da je doživel v katedrali v Milanu prijetno presenečenje, ko so prisotni navdušeno ploskali, potem ko je kardinal Angelo Scuola oznanil začetek proslav 1700-letnice Milanskega edikta, in da se bo kot predstavnik Vatikana letos septembra udeležil proslav v Nišu.

Proslava jubileja milanskega edikta se bo namreč letos odvijala v Rimu, Milanu, Jeruzalemu, Istanbulu, Trieru, Yorku in v Nišu, v mestih povezanih z življenjem imperatorja Konstantina.

Na koncu je g. Nadškof nas vse povabil na romanje v Niš v cerkev Povišanja sv. Križa.

Po sv. maši je sledil kratek koncert božičnih pesmi Janeza Močnika v izvedbi Pojoče družbe. Koncert sta sklenila gospa prof. Svetlana-Štefanija Vnučec in g. Stefan Simonović s pesmijo Grazie Signore.

Na povabilo župnika g. Letonja smo se preselili v božično okrašeno dvorano, kjer nas je pozdravil predsednik Društva Sava Saša Verbič, ob pripravljenih toplih kranjskih klobasah z zeljem ter dobrem vinu, za katero je poskrbelo naše slovensko društvo, ter poticah, ki so jih pripravile naše pridne gospodinje.

Potrebno je še povedati, da je celovečerno vzdušje skupnosti krasila nadškofova ljubeznivost in pozornost do vseh udeležencev.

Ivana Miljković in Pavla Milovanović
(korigiral Lojze Letonja)

KULTURNI DOGODKI V BEOGRADU

Razstava umetniških fotografij lipincev "Slovenija in US"

V okviru svojega obiska v Beogradu se je minister za gospodarstvo Radovan Žerjav 4. oktobra 2012 v spremstvu veleposlanika Franca Buta udeležil otvoritve razstave umetniških fotografij lipincev avtorice Alenke Slavinec "Slovenija v nas" ("Slovenija In Us"), ki je doslej gostovala že v Washingtonu, New Yorku, Chicagu, Milanu in v številnih mestih na Madžarskem in v Sloveniji.

Slovesnosti so se udeležili številni vidni predstavniki kulturnega življenja srbske prestolnice in ljubitelji kulture, avtorica pa je poskrbela za posebno presenečenje, s tem ko je na otvoritev prihajala na lipincancu in s tem požela veliko odobravanja med obiskovalci. Na razstavi je predstavljenih 20 fotografij, ki vsaka zase ponazarja tudi 20 let slovenske samostojnosti.

Predstavitve srbskega prevoda biografije Vesne Milek o Borisu Cavazzi ter otvoritev razstave slikarja Jožeta Ciuhe in njegovega sina Petra

Kar dva kulturna dogodka, povezana s Slovenijo, sta zaznamovala beograjski četrtkov večer, 16. oktobra 2012, pri obeh pa je organizacijsko sodelovalo tudi veleposlanništvo v Beogradu: predstavitve srbskega prevoda biografskega romana Vesne Milek o igralcu Borisu Cavazzi v beograjskem Ateljeju 212 ter otvoritev razstave del slikarja Jožeta Ciuhe in njegovega sina Petra v beograjski galeriji Guarnerius. Dogodkov se je udeležil namestnik veleposlanika Milan Predan in se organizatorjem zahvalil za njihov trud okoli promocije slovenske kulture v srbski prestolnici, ki je dobila tudi primeren odziv v tukajšnjih medijih.

Na predstavitvi knjige Cavazza so o njem poleg upravnika Ateljeja 212 Kokana Mladenovića spregovorili znani srbski igralci Seka Sablić, Branka Petrić in Svetozar Cvetković ter med drugim izrazili zadovoljstvo, da se kulturne vezi med Srbijo in Slovenijo v zadnjih letih intenzivno obnavljajo. Knjigo jo v ponedeljek, 22. oktobra, na beograjskem knjižnem sejmu promovirala tudi avtorica Vesna Milek. V odsotnosti Jožeta Ciuhe pa je njegov sin Peter na dobro obiskani otvoritvi njune skupne razstave poleg likovnih del predstavil tudi zanimiv del svoje ustvarjalnosti, povezan z iskanjem povezave med barvami in glasbo.

Razstava slovenskega fotografa Josipa Pelikana

V Arhivu Srbije so 28. novembra 2012 odprli razstavo znanega slovenskega fotografa Josipa Pelikana (1885-1977) avtorice mag. Andreje Rihter, ki so jo pripravili v sodelovanju z Muzejem novejšje zgodovine iz Celja. Otvoritvene slovesnosti sta se poleg številnih predstavnikov srbskega javnega življenja, ljubiteljev fotografije in medijev udeležila minister za kulturo in informiranje Vlade Srbije Bratislav Petković in državni sekretar na tem ministrstvu

Miroslav Tasić. V imenu veleposlaništva se je otvoritve udeležil namestnik veleposlanika Milan Predan.

Minister Petković je v svojem nagovoru izrazil veliko zadovoljstvo zaradi obnavljanja in krepitev kulturnih vezi med Slovenijo in Srbijo, segajočih že v čas pred oblikovanjem skupne države, navzoči avtorici razstave pa je čestital k zanimivemu izboru iz bogate Pelikanove dediščine.

Uspeh filma Štraf

V lanskem šolskem letu so učenci Osnovne šole II iz Murske Sobotice ustvarili film Štraf, ki je junija letos zmagal na mednarodnem festivalu G-fest. Po priporočilih žirantov je bil film poslan na največji eko festival v Evropi (Green screen fest) v Beograd, kjer je bil kot edini slovenski film sprejet v tekmovalni del festivala.

Vsi sodelujoči (12. učencev + 3 spremljevalci) so se festivala tudi udeležili od 14. – 16. 11. in poskušali maksimalno doživeti Beograd.

Zgodba je lep primer, da se z učenci še vedno da delati in to kakovostne stvari. Obisk Beograda in udeležbo na festivalu sta podprla in omogočila lokalna skupnost in šola.

Sam programski direktor festivala (Vladimir Šćekić) je pohvalil film in mu pripisal kar realne možnosti za uspeh tudi na tem festivalu.

Slovesna akademija v Cerkvi sv. Ante Padovanskega

Slovesna akademija v čast 50-letnice posvete cerkve, 140-letnice rojstva in 55-letnice smrti velikega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika, ki je bil tudi arhitekt te cerkve bila je v soboto, 8. decembra 2012 ob 18h v Cerkvi sv. Ante Padovanskega v Beogradu. Slovesno sveto mašo predvodil je mons. Stanislav Hočevar, beograjski nadškof, na prisotnost bosanskih franjevcov v Beogradu podsetil nas je dr. Benedikt Vujica. Jože Plečnik – gradbenik cerkvah bilo je predavanje dr. Damjana Prelovška. V glazbenem delu programa številna publika uživala je v nastopu Ekumenskega moškega zbora Beograd, v katerem pojejo tudi člani našega Društva Sava Branko Pucelj, Ivan in Ivan Nino Debeljak.

Organizatorji slovesne akademije bili so Franjevački samostan in Župni ured sv. Ante Padovanskega, pokrovitelj tega dogodka bilo je pa Veleposlaništvo Slovenije v Beogradu.

Postavitev spominskega obeležja slovenskemu letalcu Edvardu Rusjanu

V navzočnosti številnih povablencev iz Srbije in Slovenije je veleposlaništvo Republike Slovenije v Beogradu v petek, 6. julija, v podnožju Kalemegdanske trdnjave pripravilo slovesnost ob odkritju spomenika na mestu, kjer se je 9. januarja 1911 smrtno ponesrečil pionir slovenskega letalstva Edvard Rusjan. Doslej je kraj označevalo samo komaj vidno začasno obeležje, na pobudo veleposlaništva in v sodelovanju z Letalsko zvezo Srbije pa je prav na dan svojega rojstva pred 126 leti Rusjan na tem mestu dobil spomenik, ki ga je izdelalo in podarilo podjetje Marmor iz Hotavelj.

Kot je v svojem nagovoru poudaril veleposlanik Franc But, so Slovenci, ki prihajajo v Beograd, s tem dobili v bližini Kalemegdana novo točko za postanek, Rusjana pa je izpostavil kot osebnost, ki je že v času Avstroogrške in Kraljevine Srbije povezala oba naroda. Odziv Beograjčanov na njegovo prezgodnjo smrt dokazuje, da so bili že takrat odnosi med Srbi in Slovenci več kot prijateljski, saj se je njegovega pogreba udeležila skoraj tretjina tedanjega Beograda. Pokopan je na beograjskem Novem pokopališču, od lani pa za njegov grob tudi uradno v imenu slovenske države skrbi veleposlaništvo v Beogradu.

Spomenik sta skupaj odkrila veleposlanik But in predsednik Letalske zveze Srbije Labud Bulatović, ki je v svojem nagovoru izpostavil velik vpliv Rusjana na nadaljni razvoj letalstva v Srbiji in širši regiji, saj je ta s svojim pogumom, nemirnim duhom in spretnostjo navdihnil mnoge, da se mu sledili. Namestnik predsednika mestne skupščine Beograda Zoran Alimpić se je v imenu mestne uprave (ki je v kratkem času izdalo vsa potrebna dovoljenja za postavitve spomenika) zahvalil pobudnikom postavitve spomenika, ki bo, kot je dejal, obogatil ta del Beograda, mesto pa je ponosno, da je lahko del Rusjanove legende. Dogodku sta izkazala posebno čast beograjski nadškof in metropolit Stanislav Hočevar ter namestnik patriarha Srbske pravoslavne cerkve vladika Rakita, ki sta v priložnostih nagovorih Rusjana označila za pomembno vez med narodoma, zatem pa sta blagoslovila spomenik.

Slovesnosti so se med drugim udeležili predstavniki društva ljubiteljev letalstva Edvard Rusjan iz Brežic, delegacija mariborskega letališča Edvard Rusjan na čelu z direktorjem Markom Grosom, predstavniki srbskega obrambnega ministrstva in številni Slovenci, ki živijo in delajo v Srbiji. Veliko je bilo tudi zanimanje tukajšnjih medijev, saj so bile navzoče vse vodilne medijske hiše.

Vir: <http://www.belgrade.embassy.si/>

V. PLETERŠNIKOVO SREČANJE

V Pišecah pri Brežicah je že peto leto zapored potekal tabor izseljencev – Pleteršnikovo srečanje. Rojstni kraj znamenitega jezikoslovca Maksa Pleteršnika, ustvarjalca prvega slovensko-nemškega slovarja, ohranja spomin na znanstvenika v njegovi rojstni hiši, preurejeni v muzej, v katerem je predstavljeno profesorjevo življenje in delo. Društvo Pleteršnikova domačija v sodelovanju z domačo osnovno šolo organizira srečanja, na katerih Slovenci iz sveta v pristnem, domačem okolju spoznavajo slovensko kulturo in tradicijo. Srečanja finančno podpira Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Gostitelji so bili Marijanca Ogorevc, predsednica društva, Martin Dušič, upokojeni ravnatelj OŠ Maksa Pleteršnika, in Rut Zlobec, učiteljica v domači šoli. Sodelovalo pa je še veliko drugih posameznikov, ki so pomagali pri izvedbi.

Udeleženci srečanja smo bili člani srbskih društev Slovencev: Sava (Beograd), Kula (Vršac), Planika (Zrenjanin), Lipa (Kruševac), Emona (Ruma, Vrdnik). Vseh 15 nas je uživalo v pestrem programu srečanja. Večina udeležencev je bivala in prenočevala v učilnicah OŠ Maksa Pleteršnika, kjer je tudi svetla jedilnica, v kateri so potekale razne delavnice, in kuhinja s prijazno kuharico. Nekaj udeležencev je bivalo v Pleteršnikovi zidnici in pri domačinih.

Prvi večer se je vsak udeleženec predstavil ob predmetu, ki ga je prinesel s seboj in ki ga povezuje s Slovenijo. Vsakdo je na

kratko svoj predmet tudi pisno predstavil. Pripravili smo razstavo, na kateri smo predstavili biltene svojih društev.

Že naslednji dan, 4. julija, smo se z vlakom odpeljali v Ljubljano in se udeležili prireditve Dobrodošli doma, ki jo je organiziral Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu z nevladinimi organizacijami, ki združujejo Slovence v zamejstvu in po svetu. »Pišecani« smo na Novem trgu pri SAZU poslušali ansambel Zupan iz Avstrije, najmlajše učence dopolnilnega pouka slovenščine iz Banja Luke (BiH), moško vokalno skupino iz Benečije (Italija) in druge.

V programu je tudi bil obisk podjetja GEN, kabineta za energetske tehnologije v Krškem, kjer smo na interaktivni razstavi spoznali, kako pomembno je to področje za prihodnost. Ta dan je skupina obiskala tudi Posavski muzej v Brežicah in Dobovo, kjer je v termalnem bazenu hotela Paradiso preživela prijetno popodne.

Osrednji dogodek srečanja je bil obisk Evropske prestolnice kulture – Maribora. Najprej smo bili gostje Filozofske fakultete, kjer nam je prodekanka dr. Mihaela Koletnik predstavila program in profil te šole, potem smo v knjižnici spoznali, katera gradiva so na voljo študentom. Vsakemu udeležencu je prodekanka podarila po eno knjigo iz založbe fakultete. Potem smo se opravili v mesto na ogled dogodkov.

Na vsakem vogalu dogodek, dvorišča za glasbena in scenska dogajanja, pisatelji v parkih, performansi na cesti. Na Novem trgu je 50 cirkuško-kabarejsko kostumiranih glasbenikov z ekstravagantnim dirigentom iz Belgije zabavalo in animiralo množico. Razstave, izložbe, oblečene v strip sličice, z vrha so se na cesto spuščale instalacije. Zapomnili smo si performans El Diabolo (umetnik iz Nemčije), dobre vibracije, ki zagotavljajo ozadje za poživljajočo izkušnjo predstave, kot tudi trojico iz KD Priden možic (SLO) s predstavo D Politik, ki nastavlja ogledalo sodobni družbi in ji kaže prav poseben obraz – obraz politike. Lepo je bilo poslušati odlomke iz knjige Draga Jančarja »Katarina, pav in jezuit«, ki so jo brali v parku pri Slomškovem spomeniku. Nekaj udeležencev je odšlo tudi v Mestno izpovedovalnico in za spletno kamero povedalo kaj zanimivega (več na: <http://www.zivljenjenadotik.si/info/video/prikaz/article/pozivamo-vas/>).

Na koncu večera smo poskusili odlične kranjske klobase v

gostilni Štajerc.

Predzadnji dan Pleteršnikovega srečanja smo se udeleženci v literarni delavnici družili s člani literarne skupine Beseda iz Dobove. Razmišljali smo o pomenu domačega praga in napisali pesmi. Popoldne smo imeli priložnost, da si ogledamo prireditev ob otvoritvi prenovljenega vaškega mlina v bližini cerkve in da z recitacijami svojih pesmi sodelujemo na prireditvi ob prazniku krajevne skupnosti Pišce. Popoldne smo se lahko osvežili v bazenu in prijetnem okolju Vile Silva Marija v Pišcah. Zvečer je bil prvič v Sloveniji, po premieri v Beogradu, predvajan film Ena slovensko-srbska zgodba Draga Zupanca, posnet v Beogradu in Bistrici ob Sotli. Mlada Ana Pečnik je prišla v Srbijo 1941 leta in kot profesorica biologije predavala v Smederevski Palanki. Pri poroki je dobila drugo ime – Mirjana in postala gospa Simić. Zdaj 98-letna gospa živi v Bistrici ob Sotli, pozimi pa v Beogradu

pri hramu sv. Save. Ustvarjalci filma so snemalci iz Beograda in Brežic: Jovan Pavliček in Vladimir Bogovčić, sodelujoči v projektu pa V. Pavliček in L. Popović. Film je bil posnet v koprodukciji Društva Sava in OKTV Brežice. Na slovenski premieri je vse udeležence srečanja v Pišcah pozdravil župan občine Bistrica ob Sotli gospod Franjo Debelak.

Na ograjo OŠ Maks Pleteršnik so učenci napisali: »Ljubezen je lepa, ljubezen je vse, če nimaš ljubezni, si vedno nihče.« S tem geslom smo udeleženci zapuščali Pišce. Pleteršnikovo srečanje nam bo ostalo v spominu kot trenutek, ko smo se spet počutili kot del naroda, iz katerega izvirmo.

Več na: <http://www.posavje.si/index.php?page=news&item=20&id=6396>

Drago Zupanc

MOJI SPOMINI

SLOVENC V KOSTOLCU

Kostolac, mestece in občina ob Donavi, je v sklopu mesta Požarevac. Poleg rimske vojaške utrdbe je na tem kraju nekdaj stalo mesto Viminacium. Obsega štiri kmečka naselja. Ima osnovno šolo z več kot tisoč učenci, srednjo tehniško šolo z več kot 400 dijaki in zdravstveni dom. Osnovna dejavnost sta rudarstvo in termoelektroenergetika. Nedavno je bila praznovana 140. obletnica Rudarskega in energetskega podjetja v Kostolcu.

Današnje gospodarstvo sloni na podjetju »Termoelektreane i kopovi Kostolac«, ki proizvajajo devet milijonov ton premoga in 6,5 milijard kilovatnih ur električne energije. V njem in v spremljajočih dejavnostih je zaposleno več kot 5.500 delavcev.

Kostolac ima 9.500 prebivalcev, ki pripadajo 24 narodom. Med etničnimi skupinami je tudi slovenska, ki šteje preko 30 družin z 250 člani ter zavzema pomembno mesto pri razvoju krajevne skupnosti, predvsem pri strokovnem in ustvarjalnem delu.

Politolog Novica Antić, naš someščan, nam o Slovencih v Kostolcu poroča takole:

»Prvi Slovenci so prišli v Kostolac med prvo svetovno vojno, ko je bil del vojakov v avstroogrski vojski mobiliziran za delo v rudniku. Že pred vojno, od leta 1909, so namreč po Donavi s splavi (baržami) odvažali premog iz Kostolca v avstroogrške vojaške tovarne v Vojvodini in z njim zalagali zlasti Pančevo, Kovin in Vršac, pa tudi predilnice, pivovarne in tovarne za proizvodnjo špirita. Ko je leta 1913 avstroogrskim kupcem prekinjena dobava premoga, je avstroogrsko poveljstvo zaradi vojne nevarnosti ustanovila »Industrielogistik Befehl« v okviru prihodnjih operacij z nalogo, da na okupiranem ozemlju aktivira vsa podjetja za preskrbo enot na fronti. Tako je bila ustanovljena tudi uprava za rudnik v Kostolcu.

Težava je bila zaradi pomanjkanja rudarjev. Večina jih je bila

mobilizirana v srbsko vojsko, aretirani kmetje iz okoliških krajev pa se niso spoznali na rudarsko delo. Zato so iz prve armade avstroogrške vojske izbrali 120 vojakov, ki so nekdanje delali v rudnikih v Sloveniji, na Hrvaškem, Slovaškem in v Avstriji.

V vasi Kostolac so jim dodelili hiše in stanovanja, ki so bila last rudnika ali pa so bili zaplenjeni srbskim vojakom, katerih družine so zapustile vas. Navajajo se priimki Slovencev: Lipnik, Modestin, Slapnik, Zolc, Zavrl, Starevačnik, Zor, Makci, Virc, Behunek, Lešinger in drugi. Začeli so delati v rudniku, premog pa je bil namenjen vojaškim tovarnam in parnikom, topovnjačam. V vaseh Kostolac in Klenovnik je bilo mnogo vdov in deklet. Številni mladi Slovenci so se poročili in ustanovili družine; tu so ostali in delali v rudniku Kostolac tudi po končani vojni. Slovenci v Kostolcu bodo leta 2013 praznovali stoletnico prihoda in oblikovanja svoje skupnosti. Seveda velja povedati, da ni niti ene povsem slovenske družine; vse so nastale iz mešanih porok s pripadniki drugih narodov, ki so prav tako živeli v Kostolcu.

Naseljevanje Slovencev se je med prvo in drugo svetovno vojno nadaljevalo v kraljevini SHS. V obdobju 1926–1938 so prispeli številni Slovenci, med njimi Franc Vidač iz Celja, ki ga je angažiral Ferdinand Gramberg iz Linza za premerjanje geodetskega rudarskega polja Novi Kostolac. Omenja se tudi Rudolf Pilc kot predsednik nadzornega odbora delniške družbe »Đorđe Vajfert« (Weifert). Med delavci se pojavlja ime sindikalnega vodje Josipa Smodleka, vendar ni znano, odkod je prišel in kako, Franc Berdin pa je bil vodja sindikata leta 1932. Omenja se družina Bernard, vendar ni jasno, v kakšni povezavi so bili s Kostolcem. V tem času je bil ustanovljen tamburaški orkester, v katerem so delovali Slovenci: Pepi Lipušek, Jup Seničar, Milan Todič in Emil Pipušnik. Igrali so po domovih in za rudarje ob praznikih, krstnih slavah in podobnih priložnostih. Omenja se tamburaš Tušek, vendar brez imena.

Slovenci so imeli pomembno vlogo tudi v delavskem gibanju in pri ustanavljanju sindikalnih društev. Rudniški delavci do leta 1938, ki so bili sindikalni vodje, so imenovani: Franc Lipnik, Franc Modestin in Matija Slapnik, Karlo Kobal (španski borec; oče je bil Slovenec, mati Hrvatica), Josip Valner in Henrik Rupnik. Vsi so po poreklu iz Velenja, privrženi delavskemu in partizanskemu gibanju. Omenjen je rudar Franc Rinkovec, ki so ga Nemci pretepli, ko je delal kot kopač premoga. Valner je bil leta 1941 aretiran in verjetno ustreljen na poti od Kostolca

do Požarevca. Govori se, da so njega in Rupnika izdali Slovenci, privrženi Kulturbundu.

Omenjajo se slovenski delavci in uslužbenci iz Vajfertovega rudnika, člani Kulturbunda: Jožef Zolc, Johan Zavrl, Joška Bombek in njegov sin Pepi, Franc Sar, Emil Starevačnik, Matej Zor in Tomaž Makci.

Po razpustitvi delovnega taborišča, ki so ga postavili Nemci in po odhodu taboriščnikov je prišlo v Kostolac nekaj zajetih petokolonašev, vendar jih za delo v rudniku ni bilo dovolj. Zato je Narodnoosvobodilna vojska organizirala delovne brigade z izkušenimi borci, sicer rudarji. Tako je bilo leta 1944 v sklopu brigade iz Šabca kakih deset Slovencev iz okolice Velenja in Postojne, ki so bili v okviru I. armade. Brigade so delale po dva meseca. Nekaj jih je ostalo na delu v rudniku v Kostolcu. Sicer pa je Kostolac postal multinacionalno naselje. Iz vseh krajev nekdanje Kraljevine Jugoslavije so prihajali delavci, predvsem rudarji, pozneje pa še energetiki; tako tudi iz Slovenije. Posamezne narodnostne skupine so med seboj bolj ali manj povezane, vendar so integrirane v druge skupine in tvorijo posebno identiteto Kostolca, industrijskega mesta.

Po vojni so nekatere slovenske družine spremenile priimek in dodale končnico -ić.

V družinah s slovenskim priimkom ali slovenskim poreklom živi danes v Kostolcu okrog 250 ljudi. To so družine: Bocko, Cerovšek, Čepin, Grilc, Hočevnar, Jurković, Klinc, Kodrič, Kolešnik, Konrad, Korbar, Korent, Kosovec, Lešinger, Meza, Net, Pahla, Pavlin, Picek, Pivec, Radić, Radošek, Rebrenišek, Rinkovec, Štovhalj, Tušek, Uhan, Uranker, Vodene, Zakošek, Zorič, Žepša. Nekaj družin je preraslo v sorodstvo; isti priimek nosijo tri, štiri družine. Po poreklu so največ iz Velenja, Trbovelj, Celja, Maribora, Postojne, Brežic, Novega mesta, Krškega, Ptuja.

Slovenci so imeli vidno vlogo pri nastajanju Kostolca, rudnika in termoelektrarne, ker so se izobraževali in sprejemali pomembna mesta v upravnem sloju ljudi. Zaradi njih se je vzpostavilo zelo dobro sodelovanje med slovenskimi gospodarskimi podjetji in Kombinatom Kostolac, kot so rudniki in elektrarne v Velenju in Trbovljah, Metalna v Mariboru, Litostroj v Ljubljani idr.

Poleg gospodarstva je prav tako opazen vpliv na področju znanosti in kulture, športa in politike ter upravljanja krajevne skupnosti. Pomembno sled so pustili v tehnologiji in iznajditeljstvu, zlasti strojni inženir Viktor Zakošek, ki ima za seboj desetine patentov in sodobno tehnologijo izdelave valčkov za tračne transporterje. Tudi ing. Zlatko Zakošek, njegov sin, je na vodilnem mestu.

Zanimivo je, da tudi v Požarevcu živi precejšnje število Slovencev. Največ jih je prišlo v letih 1975–1984; večinoma so medicinski in prosvetni delavci. V teh letih je namreč iz Požarevca odšlo okrog 500 delavcev različnih strok na izpopolnjevanje in delo v Slovenijo. Mnogi so tam ustanovili družine in se pozneje naselili v Požarevcu in Kostolcu. Po približni oceni živi več kot 400 Slovencev na področju mesta Požarevac, vključno s Kostolcem. Njihovi poklici so v razponu od delavcev do doktorjev medicinske znanosti in profesorjev na rednih šolah. Zanimivo je, da skupnost Slovencev in Srbov ni imela nikoli nikakršnih problemov; nasprotno, največ mešanih zakonov je iz teh dveh skupnosti.”

Saša Radić

Prevedel: Jurij Devetak

NA PLANINCAH...

VZPON NA OLIMP

Ker življenje prinaša presenečenja in narekuje nekatere druge naloge, ni se nam posrečilo, da bi organizirali kakšen skupen planinski pohod tako kot prejšnja leta. Kljub temu vsak gornik izkoristi sleherno priložnost da spleza na kakšen novi vrh.

Tako se je Vinko Grgič septembra mudil v Kamniških Alpah in se povzpел na Grintovec 2558m, Jezersko Kočno 2540m in Skuto 2532m.

Planinsko klub Železničar iz Beograda je junija 2012 organiziral vzpon na Olimp, najvišjo goro Grčije (in prestol grških bogov) in jaz sem se pridružil.

Masiv Olimpa se dviguje skoraj da iz morja, ob vznožju je povsem mediteranska vegetacija, fige, oljke, palme in poletno

toplo. Mi smo se z minibusom pripeljali skozi Litohero, majhen kraj tak, kot da bi bil v Alpah, do višine 1000m. Vzeli svoje nahrbtnike in začeli vzpon prav pri hlevu za konje ki oskrbujejo planinske domove na Olimpu.

Hodimo po gozdu, borovci, velikanski, razpokane skorje, zviti, neverjetnih oblik, kot nekakšni dinosavri. Nekateri posušeni utrganih vej, a še vedno stojijo, tako močnih in starih še nismo videli. Pod njimi pa čudovite cvetnice, ki jih na drugih gorah ne srečujemo, veliko je endemov. Po zelo strmem vzponu naenkrat pridemo iz gozda na greben, okoli 2400m visoko. Poraščen je s travo in posejan z alpskimi cvetnicami med katerimi izstopa temno modri spomladanski svišč, ki se srečuje tudi v Sloveniji. Zdaj vidimo dovršen del masiva Olimpa ki je sestavljen iz več golih, kamnitih grebenov, še s snežnimi lisami in globokih, vmesnih dolin, čisto poraščenih z gozdovi, proti severo-vzhodu pa se vidi Solunski zaliv. Po grebenu, ki je tu pa tam tudi čisto ozek, se postopoma povzpenjamo do »Planote muz« pod glavnimi vrhovi Olimpa. Travo in cvetje postopoma zamenja kamenje in sneg. Vreme zjutraj lepo poletno toplo, na grebenu oblačno sveže, če dalje bolj vetrovno in hladno, najprej je deževalo, potem je

začel naletavati sneg na koncu je pa močen veter nesel drobne ledene kroglice ki so prav pikale v obraz. Na robu planote, par sto metrov stran, smo opazovali zanimiv pojav; tam so se nad robom občasno pojavljali oblaki, ki jih veter po strmem pobočju iz doline poganjal navzgor, ter so, kot izstreljeni švignili navzgor. Zelo premraženi in zadovoljni smo bili, ko smo prišli do doma Christos Kakalos 2648m visoko. Kako prijetno toplo je bilo notri.

Kako hitro je začel, je snežni vihar tudi prenehal in je posijalo sonce. Zrak pa se je zelo očistil in je vse bleščalo: sneg okoli nas, vrhovi nad nami pa tudi obala in turistična naselja ob njej, vse kot na dlani. Ker je pihal močen veter zunaj ni bilo prijetno in smo do noči ostali v toplem zavetju doma. Dom je mali, le 22 ležišč, poleg naše skupine (8 članov), v domu so bili že trije grški planinci, nakar je prispela že ena skupina iz Beograda. Dva domačina, mlada Grka sta nam lepo postregla.

Zjutraj pa še lepše sonce, temno modro nebo, redki oblaki so pa pod nami, temperatura pod ničlo in sneg je čisto trd. Po zmrznjenem snegu se povzpne na bližnji vrh Profitis Ilija (Prerok Ilija) 2803m. Do tod so se nekoč povzpneli tudi stari Grki ko so prinašali darove bogovom, naprej si niso upali. Tudi

mi tokat nismo šli dalje. Vrh ni posebej zahteven, na njem stoji razvalina majhne cerkve in razgled je pa čudovit. Ker je bilo zgodnje jutro lahko smo opazovali sonce ki se je počasi dvigalo nad Egejskim morjem. Stoječ v snegu smo videli tudi peščene plaže na katerih smo se še dva dni pred tem, in se bomo tudi naslednji dan spet kopali – prav enkrat en občutek.

Sestop brez vetra je bil prijeten, po grebenu do borovega gozda, potem pa smo se naenkrat znašli v oblaku, ki je bil pod vrhom. V oblak zaviti gozd starih borovcev je zgledal še bolj mistično. Dobrih tisoč metrov smo se spuščali skozi oblak in nižje je spet bilo jasno. Temperatura je hitro naraščala, spet smo se vrnili v iz zime v poletje. Naslednji dan smo ležeč na pesku ob morju opazovali vrhove Olimpa, ki so le občasno pokukali iz oblakov, tam ki smo bili. Grški bogovi so tudi tokrat ostali skriti na Olimpu.

Tekst in foto Branko Zorko

Za vsa pomoč se prisrčno zahvaljujemo:
Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
R. Slovenije
Primož Artač
Goran Stojanović
Zoran Ulić

V tej številki Biltena objavljamo imena tistih članov, ki so preminili in nas zapustili ali pa se preselili v neki drugi, upamo, boljši svet, kakorkoli kdo od nas to dožema. Objavljamo imena tistih, o čigar odhodu smo obveščeni. Hkrati vas prosimo, da nas obvestite, če veste še za kakšne člane društva, ki so umrli. Informacija naj vsebuje: ime in priimek, datum in kraj rojstva in smrti.

Vesna Detiček ★ 07. 06. 1943 Beograd – † 07. 12. 2012 Beograd

BILTEN
DRUŠTVO SLOVENACA U BEOGRADU - DRUŠTVO SAVA
DRUŠTVO SLOVENEC V BEOGRADU - DRUŠTVO SAVA

Izdajatelj: DRUŠTVO SLOVENEC V BEOGRADU – DRUŠTVO SAVA

Beograd, Terazije 3/IX, tel/fah +381 11 33 40 875, e-mail: sava-si@eunet.rs www.drustvosava.org

Uredništvo: Biljana Milenković-Vuković, glavni in odgovorni urednik, Anica Sabo, Branko Zorko, Snežana Goršek in Natalija Keržlin, člani.

Lektorica: Maja Đukanović.

Likovno-grafična priprava: Dušan Todorović, Aleksandra Anđelković in Jasmina Pucarević.

Bilten je brezplačen. Izhajanje Biltena financira Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Rokopisov, fotografij in risb ne vračamo. Podpisani članki predstavljajo osebno mnenje avtorjev, ki se nujno ne morajo strinjati z mnenjem

uredništva. Uredništvo ima pravico po potrebi skrajšati in prilagoditi prispеле priloge. Delo v Biltenu je volunteersko.

CIP - Каталогизacija u publikaciji
 Narodna biblioteka Srbije, Beograd
 061

BILTEN / Društvo Slovenaca "Sava" u Beogradu
 ISSN 1452-9092 = Bilten (Društvo Slovenaca "Sava" u Beogradu)
 COBISS.SR-ID 140641548